

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1106

28. LIPNJA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Proslavljen Dan rođenja biskupa Antunovića

Na ponos zajednice

SADRŽAJ

9

*Dani Hrvata Bunjevaca u Splitu
i Splitsko-dalmatinskoj županiji*

**Susretište rasutog
hrvatskog bića**

12

Dr. sc. Jakov Žižić, politolog, Hrvatsko
katoličko sveučilište u Zagrebu

**Živimo u eri
mediocentrične politike**

20

*Pet godina Mladih tamburaša
u Surčinu*

Vidljivi rezultati rada

26

Naši gospodarstvenici (CLXXXVIII.)

**»Želimo da kvaliteta
govori u naše ime«**

30

Marijanski pučki festival u Monoštoru

»Zdravo budi, Marijo«

36

*Radionica pravljenja tarane
za Takmičenje risara*

**Čuvarice umijeća
zvanog domaća tarana**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)

Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Potpora

Riječ potpora česta je u našim tekstovima. Razlog je jednostavan: nema tjedna da se ne realizira neka manifestacija ili projekt koji nije podržan od matične nam države Hrvatske. I to nije neka ekskluziva: čine to i države matice drugih ovdašnjih manjina, poput Mađarske (gdje na toj relaciji postoji i poznati fond *Prosperitati*), Slovačke ili Rumunjske; radi to i domicilna nam Srbija kada su u pitanju Srbi u regiji i dijaspori, uključujući tu i Srbe u Hrvatskoj.

Da Hrvatska financijski i, kako se to obično kaže, moralno podržava ovdašnju hrvatsku manjinu, i da će to činiti i ubuduće, čulo se i prošloga tjedna na proslavi jednog od praznika hrvatske zajednice u Srbiji – Danu rođenja biskupa **Ivana Antunovića**. Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske **Zvonko Milas** podsjetio je ovom prigodom na neke kapitalne projekte koje Hrvatska financira, od prije godinu dana otvorenog Hrvatskog doma – Matice u Subotici do sedam »malih matica« koje će tek biti realizirane u mjestima gdje Hrvati žive. Također, podsjetio je i na to da je kandidatkinja iz Srbije **Jasna Vojnić**, iz izborne jedinice za dijasporu, izabrana za zastupnicu u Hrvatskom saboru.

Ukoliko barem malo pratite naše medijske sadržaje (tjednik, internetska stranica, društvene mreže), znate da je sve više institucionalnih veza između Hrvatske i ovdašnjih Hrvata, prekograničnih projekata, suradnji udruga, uzajamnih gostovanja... Ovih dana su tako održani »Dani Hrvata Bunjevaca u Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji« o kojima također pišemo u ovom broju.

Sve u svemu, može se konstatirati da je potpora matice na najvišoj razini otkako je Hrvatska postala samostalna država, a ovdašnji Hrvati manjina. A ta je potpora ključna za jačanje infrastrukture i razvojne perspektive te zajednice.

Počelo je ljeto, žetva je u tijeku. U Đurđinu je prikazan običaj *priskakanja vatre*, koji će sutra (subota, 29. lipnja) biti priređen i u Tavankutu. Lijepo je vidjeti da su u ove programe tradicijske kulture uključeni djeca i mladi. Među ostalim, zahuktava se *Tavankutsko kulturno lito* baš kao i subotička *Dužijanica*, čija će jedna od najatraktivnijih manifestacija – *Takmičenje risara* biti održano 13. srpnja. Dakle, ima se što za posjetiti i podržati u ovim vrelim danima. Možda i bolje od nogometa gdje se dio navijača, a onda posredno i medija (tabloida), još jednom pokazao generatorima mržnje u regiji.

D. B. P.

Uposlenici Učeničkog doma Split u posjetu Subotici

Uposlenici Učeničkog doma Split boravili su u dvodnevnom posjetu Subotici gdje su posjetili i Hrvatski dom – Maticu. Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** tom je prigodom zahvalila ravnatelju Učeničkog doma **Mladenu Kamenjarinu** na dugogodišnjoj suradnji u osiguravanju smještaja za učenike iz Vojvodine u Splitu proteklih osam godina.

»Započeli smo suradnju prije desetak godina kada smo pomogli da djeca iz Vojvodine borave u Domu i upoznaju Split i Hrvatsku. Kolegica **Ljubica Banović** je to započela i mi smo nastavili suradnju na istim temeljima i osnovama kao što je to bilo i tada. I danas omogućujemo da djeca borave u Domu kada učenici ili studenti iz Vojvodine dolaze u Split, omogućujemo im smještaj i pomažemo«, kaže ravnatelj Učeničkog doma Split ujedno i predsjednik Udruge učeničkih domova Hrvatske **Mladen Kamenjarin**.

»Gosti iz Splita, predvođeni ravnateljkom Kamenjarinom su nam posebno dragi, budući da oni pripadaju onoj skupini ljudi koji su bili tu za nas i kada nismo imali previše podrške i potpore za svoje aktivnosti. Suradnja s njima je, naime počela još 2017. na susretu ravnatelja svih sred-

njih škola u Bolu na Braču. Nakon što smo se predstavili skupu, nekoliko ravnatelja je odmah prišlo i predložilo da za našu djecu organiziramo maturalnu ekskurziju na način da se u pet dana obiđe cijela Hrvatska. Tako su priču o maturalnoj ekskurziji koja i danas živi pokrenuli tadašnji ravnatelji srednje škole i doma učenika u Korenici **Šimo Pavlović** i ravnateljica doma učenika Marije Jambrišak u Zagrebu **Ljubica Banović** te sadašnji ravnatelj učeničkog doma u Splitu **Mladen Kamenjarin**. Oni koji su i tad bili uz nas, zauvijek će kod nas imati posebno počasno mjesto i dobrodošlicu«, kaže predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Predstavnici Učeničkog doma Split su, među ostalim, razgovarali o mogućnostima suradnje na zajedničkim projektima i s kolegama u Domu učenika srednjih škola u Subotici u kojem su bili smješteni i gdje ih je primio i ravnatelj **Nenad Kozomora**.

Predsjednica Izvršnog odbora HNV-a **Karolina Bašić** i predsjednica Odbora za obrazovanje **Nataša Francuz** predstavile su gostima djelovanje Hrvata u Srbiji. Rad NIU *Hrvatska riječ* predstavio je zamjenik glavne i odgovorne urednice **Davor Bašić Palković**.

J. D.

Potpisan ugovor o suradnji između IMIN-a i HNV-a

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i ravnateljica Instituta za istraživanje migracija dr. sc. **Marina Perić Kaselj** potpisale su prošloga tjedna u Zagrebu Sporazum o suradnji između dvije institucije u području znanosti, kulture i obrazovanja.

Institut za istraživanje migracija je znanstvenoistraživačka ustanova u Hrvatskoj koja se bavi sustavnim interdisciplinarnim praćenjem, između ostalog, nacionalnih

manjina, kao i različitih aspekata etničke problematike. Među ostalim, kroz projekt »Nacionalne manjine uhvaćene u konfliktima država: komparativna analiza hrvatsko-srpskih i njemačko-danskih odnosa«, Institut proučava identitetske, političke, kulturne i gospodarske izazove hrvatske i srpske nacionalne manjine u dvama državama nastale tijekom i nakon razdoblja napetosti i sukoba.

Novi vid potpore iz matice

Stipendije i za Hrvate koji studiraju u Srbiji

Upovodu praznika Dana rođenja biskupa Ivana Antunovića u Hrvatskom domu – Matici u Subotici prošloga su tjedna svečano uručeni ugovori o stipendiranju pripadnika hrvatskog naroda koji studiraju u Srbiji. Na natječaju Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske dodijeljeno je 86 takvih stipendija. Stipendira se deset mjeseci u mjesečnom iznosu od 150 eura (ukupno 1.500 eura). Ugovore su studentima uručili državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas** i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić**.

Hrvatska je do sada stipendirala samo ovdašnje studente koji studiraju u Hrvatskoj, te je ova vrsta stipendije, kako je naglašeno, novi vid potpore matične domovine.

Odgovor na inicijativu

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić izjavila je kako je ovo važan dan za Hrvate u Srbiji jer je realizirana višegodišnja inicijativa hrvatske zajednice vezana za stipendiranje studenata koji studiraju u Srbiji.

»Kada sam prije otprilike deset godina došla u Hrvatsko nacionalno vijeće, nije bilo gotovo nikakvih poticaja za studente općenito, niti za one koji studiraju u Hrvatskoj niti za one koji studiraju u Srbiji. Uvidjeli smo tada da ponovno moramo aktivirati poticaje koji su ranije postojali za studente koji studiraju u Hrvatskoj. Rezultat toga je da smo prije desetak godina imali jednog ili dvoje studenata koji su odlazili studirati u Hrvatsku, a ove godine imat ćemo ih blizu trideset. Dakle, studente u Hrvatskoj potaknuli smo da se obrazuju, jezično usavršavaju i da se vrate nakon studija, ali velika potreba je bila motivirati studente koji studiraju u Srbiji da završe fakultete i da ostanu rasti gdje su posijani. To je i poruka našim studentima: rastite ovdje gdje ste posijani, usavršavajte se

i doprinosite svojim talentima zajednici«, rekla je Vojnić.

Ulaganje u mlade

Zvonko Milas izjavio je kako je iznimno važno da hrvatska zajednica u Srbiji ostvari sve potencijale koje ima, od obrazovanja i kulture do sudjelovanja u političkom i javnom životu Srbije. U kontekstu stvaranja preduvjeta za to Hrvatska je financirala izgradnju Hrvatskog doma – Matice u Subotici, a financirat će i izgradnju sedam »malih matica« u mjestima gdje žive Hrvati. No, da bi to sve funkcioniralo, kako je kazao, najvažniji su ljudi, zbog čega se i pozornost posvećuje mladima.

»Povećanjem broja stipendija za Hrvate u Bosni i Hercegovini, raspisali smo natječaj i za naše sunarodnjake koji studiraju u Srbiji. Nadam se da će ova stipendija biti dodatan poticaj za stjecanje novih znanja i kompetencija, za profesionalni razvoj Hrvata u Srbiji što će osigurati preduvjete da imaju budućnost u zemlji u kojoj su rođeni i u kojoj njihove obitelji žive, a na dobrobit svojih obitelji i zajednice te zemlje u kojoj žive. Mislim da je to najbolji put da sačuvamo vezu između njih i matične domovine i svega onog što Hrvati, kao globalna obitelj moraju imati i čemu strijeme«, kazao je Milas.

Milas je na koncu poručio kako su Hrvati u Srbiji visoko na ljestvici prioriteta Vlade Hrvatske »i sve ono što žele sačuvati, sve vrijednosti koje baštine, u svim sferama djelovanja, uvijek će imati potporu Hrvatske«.

Studentica treće godine na Pedagoškom fakultetu u Somboru, na smjeru diplomirani učitelj, **Regina Dulić** istaknula je važnost ovih stipendija.

»Ove stipendije znače jer kao studenti imamo različitih troškova. Zahvalna sam da imamo potporu Hrvatske i za studije u državi u kojoj živimo«, rekla je studentica.

D. B. P.

Svečana akademija povodom Dana biskupa Ivana Antunovića

Na ponos zajednice

»Drago nam je da imamo mogućnost pohvaliti i nagraditi učenike koji dodatno rade i napreduju, kako u školskim tako i u izvannastavnim aktivnostima. Iz godine u godinu sve ih je više«, kaže Nataša Francuz

Dobitnice priznanja: Lucija Vukov, Bernadica Ivanković i Ines Vojnić

Svečanom akademijom u velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici prošloga tjedna, 20. lipnja, proslavljen je praznik hrvatske zajednice – Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića. Po uzoru na Antunovićevo preporoditeljsko i kulturno djelovanje, ovaj praznik posvećen je obrazovanju na hrvatskom jeziku te se tom prilikom nagrađuju najbolji učenici i oni koji su doprinijeli obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Ovogodišnje priznanje *Crvena kravata*, koje se dodjeljuje učeniku generacije u kategoriji osnovnih škola, dodijeljeno je učenici OŠ *Matko Vuković* u Subotici **Ines Vojnić**. Priznanje *Crvena mašna* za učenika generacije srednjih škola pripala je maturantici Muzičke škole u Subotici **Luciji Vukov**, a *Crvena penkala* za istaknutog pojedinca i njegov doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku uručena je knjižničarskoj savjetnici i voditeljici brojnih izvannastavnih programa **Bernadici Ivanković**.

Nagrađeno 163 učenika

Uz spomenute, prigodnim darovima nagrađeni su i učenici koji su postigli uspjeh 5,00 i/ili ostvarili zapažene rezultate u školskim i/ili izvanškolskim natjecanjima. Uspjesi su postignuti na školskim, općinskim, okružnim, republičkim i međunarodnim natjecanjima. Tako je u raznim kategorijama podijeljeno 163 nagrade i diplome za postignuti uspjeh, s natpisom »Na ponos si svojoj zajednici«.

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić** zahvalila je svima koji pomažu obrazovanje na hrvatskom jeziku te istaknula kako je svaki pojedinačni uspjeh učenika – uspjeh cijele zajednice. Puno toga se, kako je rekla, dogodilo u protekloj školskoj godini, organizirane su brojne izvannastavne aktivnosti koje ne bi bile ostvarene da nije bilo potpore iz Hrvatske.

»Danas nagrađujemo najbolje i čestitam svima, i roditeljima i nastavnicima. Čestitam vam, djeco, što se radujemo uspjesima jedni drugih, što se ne uspoređujete, ne zavidite, i što je svaki pojedinačni uspjeh, uspjeh cijele zajednice. Možda još danas niste svjesni svega što vam zajednica osigurava i koje uvjete imate, možda vam je samo teret izabrati između brojnih aktivnosti na koju otići. Ali sigurna sam da ćete se jednog dana svega ovog sjetiti i da ćete to vratiti vašoj djeci. Uključite se aktivno u društveni život, u rad udruga, budite blizu i kada treba dati svoj glas i kada treba dati svoj doprinos neka vam to ne bude teško. Sjetite se kako smo mi vas stavili na pijedestal, tako i vi stavljajte one s kojima živite, koji su pored vas i kojima ćete jednoga dana baš vi biti uzor i vodilja«, rekla je Vojnić.

U ime predsjednika Vlade Hrvatske **Andreja Plenkovića** državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske **Zvonko Milas** čestitao je praznik Hrvatima u Srbiji, a okupljenim učenicima poručio kako su oni budućnost ovdašnje hrvatske zajednice.

»Učenici koji su danas ovdje imaju sigurno nadahnuće u velikom čovjeku **Ivanu Antunoviću**, u svim izazovima koje će susresti na putu ka budućnosti. Ali neka idu hrabro, neka idu bez straha, i prije svega radosni. I sigurno će uspjeti«, kazao je Milas.

Kako je dodao, Središnji državni ured podržava sve one vrijednosti koje su u funkciji očuvanja i razvijanja hrvatskog identiteta te je u tom kontekstu zahvalio roditeljima koji su upisali djecu u hrvatsku nastavu kao i učiteljima koji su im posvećeni »kako bi lakše koračali u budućnost«, gdje će danas-sutra biti ključni čimbenici.

Ističući potporu Hrvatske Hrvatima u Srbiji, naveo je kako je Hrvatski dom – Matica u Subotici, otvoren prije godinu dana, doprinio zajedništvu i okupljanju pripadnika

zajednice te izrazio nadu da će isti slučaj biti i sa sedam »malih matica« u mjestima diljem Vojvodine gdje Hrvati žive.

»I dalje ćemo biti vjeran partner i potpora pripadnicima hrvatskoga naroda u svemu što ćete raditi ovdje kako biste ostali i opstali«, poručio je Milas.

Rad treba i vrednovati

Kraj školske godine donosi i pregled konačnog uspjeha učenika. Uvijek ima onih koji su bar malo više radili i istaknuli se u svom rad.

»Drago mi je da imamo mogućnost pohvaliti učenike koji dodatno rade i napreduju, kako u školskim tako i u izvanškolskim aktivnostima. Iz godine u godinu ih je sve više, što me posebno raduje. Kada im se zaključe ocjene, imamo svega nekoliko dana pribaviti popunjene obrasce i sve uspjehe i podatke unijeti u našu bazu«, pojašnjava predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Nataša Francuz** i dodaje: »Posebna je procedura u odabiru najboljih učenika koji dobivaju *Crvenu kravatu*. Za njih se dostavljaju četiri obrasca od petog do osmog razreda, te se rangiraju po pravilniku za bodovanje koje je donio Odbor za obrazovanje, a najbolji među njima dobiva *Crvenu kravatu*. Tako su ove godine uz Ines Vojnić, koja je dobitnica u najjužoj konkurenciji, bili i **Sara Dulić** iz OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina i **Borna Dulić** iz OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice. Kada je u pitanju *Crvena mašina*, ona je ove godine dodijeljena treći puta; ranije nismo imali konkurenciju pa je to izostalo. *Crvenu mašinu* mogu dobiti učenici koji su u nastavi na hrvatskom jeziku ili su pohađali osnovnu školu na hrvatskom jeziku, a u srednjoj nisu imali tu mogućnost jer u toj školi nema nastave na hrvatskom jeziku. Jasno, uz odličan uspjeh potreban

je i postignut izuzetan uspjeh. Nije potrebno spominjati koliko je u svemu ovome potreban doprinos nastavnog kadra ili općenito onih koji doprinose obrazovanju, pa se trudimo one koji su se u toj školskoj godini posebno istaknuli i nagraditi».

Francuz je još dodala kako su učenici u nastavi na hrvatskom jeziku u prednosti, jer osim školskih natjecanja imaju i druga natjecanja koja su u izvannastavnim aktivnostima.

Dobitnica *Crvene penkale* Bernadica Ivanković kaže kako je izuzetno ponosna i sretna zbog ovog priznanja.

»To je velika čast i obveza da nastavim još više i bolje. Sam šok na kraju programa i moje iznenađenje da sam ja dobitnica je doprinio doživljaju. Obično sam u ulozi voditeljice ja ta, koja je prozivala druge i govorila 'na ponos si svojoj zajednici', a sada je to meni rečeno. Volim ovaj praznik kada se možemo našoj djeci makar malo odužiti i zahvaliti im za sve što rade i pokazati im kako smo svi dio jedne zajednice, te kako trebamo jedni drugima ukazati čast i poštovanje. Znam da ima još mnogih koji su zaslužni za obrazovanje i vjerujem da će i oni dobiti ovo priznanje, a meni je osobito drago da sam to dobila u ovoj godini koja mi je bila izuzetno teška. Možda je zbog toga nagrada još i značajnija. Zahvalna sam na ovoj časti i lijepo je kad tvoji primijete tvoj trud i rad, predanosti i ljubav«, rekla je Ivanković.

Tijekom programa prikazan je kratki film koji je podsjetio na sve ono što je obilježilo proteklu školsku godinu, a u programu su sudjelovali tamburaški orkestar i zbor *Zvezdice HGU Festival bunjevački pisama*, zbor vrtića *Marija Petković – Sunčica*, Lucija Vukov (solo flauta) i glumački duo u ulozi »voditelja budućnosti« Sara Dulić i **Marijan Rukavina**.

Svečanoj akademiji, među ostalim, nazočili su i predstavnici Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske, Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici, Ministarstva prosvjete Srbije, Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, Ministarstva znanosti i obrazovanja Hrvatske, Mađarskog nacionalnog vijeća, Subotičke biskupije, Grada Subotice, Veleučilišta *Lavoslav Ružička* u Vukovaru, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ*, poduzeća *Nova školska knjiga*, Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, hrvatskih udruga i škola, a akademiju je organiziralo Hrvatsko nacionalno vijeće.

Prije svečane akademije na spomenik biskupa Ivana Antunovića položeni su vijenci, koje su položili predstavnici Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske, HNV-a, Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici, KD-a *Ivan Antunović*, NIU *Hrvatska riječ*, ZKVH-a i DSHV-a.

Ž. V.

Dani Hrvata Bunjevaca u Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji

Susretište rasutog hrvatskog bića

»Hrvati Bunjevci ostavili su duboki trag u panonskoj ravnici. Vrata su im otvorena i zajedno sa županijom nastojat će da se nastavi njihovo predstavljanje ovdje«, kazao je glavni organizator i domaćin Dana, voditelj Podružnice Split Hrvatske matice iseljenika Ante Čaleta

Dani Hrvata Bunjevaca u Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji održani su od 22. do 27. lipnja, a u okviru njih Hrvatima u Splitu, Solinu i Kaštelu, hrvatsku riječ, bunjevačku rič, pjesme i igre predstavili su predstavnici profesionalnih institucija – Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH) i NIU Hrvatska riječ iz Subotice te članovi HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta i subotičke HGU Festival bunjevački pisama.

Predstavljanja, misa i folklorni koncert

Glavni organizator i domaćin ovih Dana je voditelj Podružnice Split Hrvatske matice iseljenika **Ante Čaleta** koji kaže da se ideja za realizaciju ove manifestacije rodila prošle godine.

»Prošle godine, prilikom mog posjeta Subotici, upoznao sam institucije Hrvata koje predstavljaju Hrvate u Vojvodini i nekoliko entuzijastičnih pojedinaca s kojima smo osmislili i na koncu i realizirali ovaj projekt. Ovim se programom Splitu, Solinu i Kaštelima predstavlja cjelokupna, živa materijalna i nematerijalna baština Hrvata Bunjevaca i na taj način imamo jedinstvenu priliku doživjeti, čuti i osjetiti Hrvate Bunjevce ovdje kod nas, u našem zavičaju. Vrijedno je još istaknuti da postoje povijesna vrela koja ukazuju da se radilo o Bunjercima Dalmatinima, kako su se tamo nazivali kada su došli početkom XVII. stoljeća pa je ovo na svojevrsan način i jedan simboličan povratak kući Bunjevaca Dalmatina koji su došli ili iz zapadne Hercegovine ili iz unutrašnjosti Dalmacije. Vrijedna manifestacija koja uistinu u sebi sadrži puno toga a nadasve sadrži one iskrene ljudske pozitivne energije a to je ono što nas kroz život zapravo nosi i obogaćuje«, istaknuo je Čaleta.

Bogat petodnevni program počeo je u subotu, 22. lipnja, u Velikoj dvorani Nadbiskupskoga sjemeništa u Spli-

tu predstavljanjem ZKVH-a čije je aktivnosti predstavila ravnateljica **Katarina Čeliković** te NIU-a Hrvatska riječ o kojoj je govorila v. d. ravnateljice **Mirjana Trkulja**, predstavivši i nakladničku djelatnost, dok je o istoimenom tjedniku govorila glavna i odgovorna urednica **Zlata Vasiljević**.

Ovom su prigodom nastupili tamburaši HGU Festival bunjevački pisama pod ravnanjem prof. **Mire Temunović**, a posjetitelji su mogli pogledati i radove od slame članica slamarske sekcije HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta,

dok je nekolicina članova folklornog odjela ovog Društva predstavila nošnju Hrvata Bunjevaca sa sjevera Bačke.

Predsjednica Likovne udruge **Emanuel Vidović Cvjetana Bazina Periša** ovom je prigodom predstavnicima Hrvata Bunjevaca iz Subotice i Tavankuta darovala četiri slike.

Sljedećeg dana, u nedjelju, 23. lipnja, u crkvi sv. Josipa na Mertojaku služena je svečana pjevana misa koju je predvodio vlč. **Vjenceslav Kujundžić** koji za Bunjevce kaže da su divni dio hrvatskog naroda.

»Cijeli život sam razmišljao kako doći u Suboticu. Nikad nisam bio u Srbiji i u prosincu prošle godine, bez da je itko znao, krenuo sam u Suboticu. Sve me je oduše-

vilo – gostoljubivost dragih ljudi, baš Bunjevaca, njihov ponos, radost što vide nekoga iz domovine, potom ljubav s kojom čuvaju svoju prošlost, svaki pedalj zemlje, onu slamu koju s ljubavlju ugrađuju u slike, što je čudesno i divno vidjeti, onda salaši. Sve se čuva. Ma Bunjevci su jedan divni dio hrvatskog naroda i hrvatskog bića, oni čuvaju nacionalni i vjerski identitet u Vojvodini odnosno Srbiji. Zato radosti i sreći nema kraja što su danas ovdje. Toliko se veselim, vjernici su oduševljeni, sve nas ispunja radost. Te njihove *pisme*, to dušu dira. Jedan smo narod«, istaknuo je vlč. Kujundžić.

Nakon sv. mise u crkvi je upriličeno predstavljanje likovnog stvaralaštva u tehnici slame članova slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec*, a nastupili su i tamburaši HGU *Festival bunjevački pisama*. O zainteresiranosti za Hrvate Bunjevce svjedoči činjenica da su na ovom programu ostali gotovo svi vjernici koji su prisustvovali misi i koji su ga ispratili s oduševljenjem, a neki i sa suzama.

U nedjelju navečer, na Ljetnoj pozornici Gradina u Solinu priređen je folklorni koncert na kom su nastupili tavankutski folklorasi uz pratnju tamburaša HGU-a, potom Folklorni ansambl *Jedinstvo* iz Splita i Kulturno-umjetničko društvo *Salona* iz Solina.

Prijem u županiji, Gradu i Ogranku MH

U okviru Dana predstavnici hrvatskih profesionalnih institucija i udruga primljeni su u utorak, 25. lipnja, u Splitsko-dalmatinskoj županiji, Gradu Splitu i Ogranku Matice hrvatske u Splitu.

Predstavljajući Splitsko-dalmatinsku županiju župan **Blaženko Boban** kazao je da županija pomaže programe Hrvata Bunjevaca u Vojvodini. Župan je istaknuo i program *Povratak korijenima*, kojim se mladi ljudi nastoje privući na studij ili zaposlenje, te koji mogu koristiti i Hrvati u Srbiji.

Nakon županije predstavnike hrvatskih institucija i kulturnih udruga Hrvata Bunjevaca primio je i gradonačelnik Splita **Ivica Puljak**.

»Drago nam je da čuvate vašu baštinu koja je impresivna i dugotrajna. Grad Split skromno je pomogao vaš

dolazak, ali nadam se da ćemo vas u budućnosti viđati i češće i da ćemo razvijati kulturnu suradnju i kulturne projekte«, kazao je gradonačelnik Puljak.

Ljubica Vuković Dulić predstavila je Galeriju prve kolonije naive u tehnici slame i umjetnost u tehnici slame, **Mira Temunović HGU Festival bunjevački pisama**, a **Ivica Dulić** i **Ladislav Suknović** predstavili su HKPD *Matija Gubec*.

Predstavnici Hrvata Bunjevaca posjetili su i Ogranak Matice hrvatske Split, gdje im je domaćin bila **Snježana Šetka**.

Kaštel Lukšić

U utorak navečer Dani su nastavljeni u Kaštel Lukšiću gdje su se ponovno predstavile institucije i udruge Hrvata iz Srbije. Zlata Vasiljević govorila je o hrvatskoj nacionalnoj manjini u Srbiji, posebno o Hrvatima Bunjencima, kao i o NIU *Hrvatska riječ*. Ravnateljica ZKVH-a Katarina Čeliković govorila je o radu Zavoda i baštini bunjevačkih Hrvata, kao i o problematičnoj podjeli na bunjevačke Hrvate i Bunjevce koji se ne smatraju pripadnicima hrvatskog naroda.

U prvom dijelu programa predstavila se i HGU FBP, u nastavku večeri tavankutski su folklorasi izveli splet bunjevačkih plesova, a program je završen zajedničkim nastupom *Gupca* i KUD-a *Ante Zaninović* koji su otplesali kaštelansku narodnu četvorku.

Predsjednica KUD-a *Ante Zaninović* **Marica Tadin** izrazila je zadovoljstvo dolaskom Hrvata Bunjevaca u Split:

»U Tavankutu smo ih naučili plesati kaštelansku četvorku. Pomogli smo jedni drugima oko nošnji i pošto su nam oni poklonili nakit od slame, mi im želimo pokloniti nakit koji nose djevojke u kaštelanskoj nošnji.«

Posljednjeg dana, u srijedu, 26. lipnja, HKPD *Matija Gubec* sudjelovao je na manifestaciji *Šotobrace Splitom* skupa s FA *Jedinstvo*.

Dojmovi sudionika i posjetitelja

Katarina Čeliković, ravnateljica ZKVH-a: »Ovaj višednevni događaj koji je povezoao Bunjevce iz Bačke i rekla bih prapostojbinu koja je sada u suvremenom dobu pokazala nevjerovatno gostoprimstvo, zapravo pokazuje kako je to bunjevačko biće jako živo. Osim igre, Splitu smo predstavili bunjevačku rič, predstavili smo neke profesionalne i amaterske institucije i sad se vidi koliko je važno povremeno doći u svoju prapostojbinu. To samo znači da se veze ne mogu prekinuti, treba ih obnavljati, treba pokazati koliko smo žilavi, koliko smo živi i kakvo bogatstvo mi danas imamo. To što smo baštinili nije došlo bez velikog truda i velike ljubavi prema svome. Čuli smo što to zajedničko imamo – od bunjevačke riči, nači-

na razmišljanja, to znači otvoreno srce i vidjeli smo da je to jedno srce sastavljeno od puno malih srdaca.«

Mirjana Trkulja, v. d. ravnateljice NIU *Hrvatska riječ*: »Za NIU *Hrvatska riječ* predstavljanje na ovom događanju je važno jer omogućuje instituciji da dodatno istakne svoj rad i doprinos, te da se poveže s matičnom domovinom i Hrvatima iz drugih sredina, čime se dodatno učvršćuje zajedništvo i podrška unutar hrvatske zajednice.«

Zlata Vasiljević, glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ*: »Ante Čaleta iz Hrvatske matice iseljenika nas je pozvao da budemo dio ovih Dana i predstavimo našu ustanovu i tjednik. Obično smo mi ti koji pratimo događaje, fotografimo, snimamo, tamo smo negdje u po-

zadini, na kraju pripremamo izvješća, a sada smo dobili priliku kazati nešto i o sebi. To nam je bilo vrlo značajno, osobito što je to bilo u Splitu i što su ovdje mogli čuti i kako izgleda informiranje na hrvatskom jeziku kada je riječ o hrvatskoj manjini, ali proširili smo tu priču i na položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, na prava koja imamo, koliko se ona u praksi poštuju. Tako da, bio je ovo za nas jedan vid promocije i nadam se da će neke druge manifestacije i udruge krenuti ovim primjerom i dati priliku i *Hrvatskoj riječi* da se predstavi, a ne samo da bude netko tko prati neke događaje i izvještava o njima.«

Mira Temunović, voditeljica HGU FBP: »Ovih dana bile su toliko jake emocije da su i suze potekle. Stvarno se osića međusobna ljubav, ta neka empatija prema nama, povezanost, kako je na misi u crkvi sv. Josipa rekao Ladislav Suknović da smo se vratili svojoj majci u krilo. Stvarno je to tako, kad se dite vrati svojoj majci, svojoj domovini. Jako su nas lipo primili, puni smo dojmova, ponosni smo što smo predstavili naše bunjevačke običaje.«

Ivica Dulić, menadžer za kulturu u HKPD-u *Matija Gubec*: »Glavni organizator našeg dolaska u Split je Hrvatska matica iseljenika s kojom imamo suradnju u Zagrebu, ali do sada nismo imali prilike surađivati s njezinom podružnicom u Splitu. Bitno je ovdje pokazati izvorni bunjevački ples jer koliko god smo dolazili u matičnu domovinu, u Zagreb, Vinkovce, Đakovo, ovo je neka druga nit, neka druga dimenzija budući da su predstavljene i druge naše institucije i udruge. Tako u kompletu to ima veliku težinu i mislim da je potrebno tako i nastaviti.«

Posjetitelji su također oduševljeni onim što su čuli i vidjeli.

Kata Budnać, rođena **Margetić**, rodom je iz Bajmaka, a u Podstrani živi od 1968. godine:

»Što se tiče dojmova s ove večeri, oni su prekrasni. Najavu ovog događaja sam našla u *Slobodnoj Dalmaciji* i kad sam pročitala jednostavno sam rekla – ja idem. Kad bi nam u Podstranu došli Bunjevci, nitko sritniji ne bi bio i ja ću to spomenuti našem načelniku.«

Nikola Belandžić, rođen u Splitu, a već duže vrijeme živi u Kaliforniji.

»Velika mi je čast bila biti na ovom večerašnjem vašem predstavljanju. Vrlo mi je drago vidjeti naše mlade, posebno kada neguju hrvatsku rič i pismu u svojoj obitelji, među svojim prijateljima. To je za nas velika stvar, domovina živi svojim tokom a mi vani smo dio nje, mi smo korijeni i loza, sve zajedno.«

Suzana Mihaljević: »Prvi put se susrećem s našim dragim Hrvatima Bunjevcima uživo, a inače redovito pratim FB stranice *Dužijance* i onu o izradi predmeta i umjetnina od slame. Tako da sam, mogu reći,

već duhom povezana. Večeras je sve bilo predivno, od onih mladih ljudi u prekrasnoj narodnoj nošnji do svih vaših predstavljanja, kao i tamburaške glazbe koju smo čuli. Osjetila sam onu našu dragu, toplu hrvatsku dušu. Po podrijetlu nemam veze s Bunjevcima, ali postoje moje

duboke hrvatske veze i ljubav prema svim našim Hrvatima gdje god živjeli.«

Dani Hrvata Bunjevaca u Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji medijski su dobro popraćeni i splitski mediji kao i HRT opširno su izvještavali o gostovanju Hrvata Bunjevaca iz Bačke. Snimljena je i radijska emisija za iseljeničtvo.

Organizatori Dana bili su Hrvatska matica iseljenika, MH Ogranak Split, HU *Benedikt*, Likovna udruga *Emanuel Vidović* i Hrvatsko nadzemlje.

H. R.

Dr. sc. Jakov Žižić, politolog, Hrvatsko katoličko sveučilište u Zagrebu

Živimo u eri mediocentrične politike

*Politički procesi postaju lišeni politike jer nemamo sukob ideja, argumenta i vizija nego se sve svodi na ostavljanje dojma i privlačenje medijske pozornosti * Naravno da društvo nije homogeno i ne treba ni biti, ali u društvu moraju postojati uzajamnost, solidarnost i dužnost prema zajednici*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Politolog dr. sc. **Jakov Žižić** ove je godine postao član međunarodne istraživačke platforme CIVITAS koja se bavi istraživanjem demokracije na nacionalnoj, europskoj i svjetskoj razini. Do sada je već i objavio nekoliko znanstvenih članaka o političkoj praksi i političkim idejama demokracije, kao što je i, zajedno s prof. dr. sc. **Jerkom Valkovićem**, uredio zbornik radova *Demokracija: izvori, postignuća i perspektive* koji je objavljen 2022. u izdanju *Glasa Koncila* u Hrvatskog katoličkog sveučilišta, na čijem Odjelu za komunikologiju je viši asistent.

S njim smo razgovarali o tome što je demokracija danas kao i o aktualnim političkim događanjima i procesima.

► Što je danas demokracija?

Trebamo razdvojiti povijesno od suvremenog kršćanstva. Demokracija u svojoj biti kao politička ideologija i praksa predstavlja pomirenje između moderne demokracije i katoličanstva. To je bio jedan duboki sukob, koji je postojao dosta dugo, i tijekom 19. i početkom 20. stoljeća zapravo su se i moderna demokracija i katoličanstvo međusobno odbacivali i osuđivali. Nakon Drugog svjetskog rata, u poraću dolazi do pomirenja i osnivanja

demokratskih stranaka koje postaju dominantne u kontinentalnoj Europi i jako su zaslužne za mnogo onog što mi danas imamo – za demokratske institucije, socijalno tržišno gospodarstvo, socijalno partnerstvo, europsko pomirenje i integraciju. Te su demokratske stranke svojom socijalnom politikom, kontinuiranim ekonomskim rastom, dosta ravnomjernom raspodjelom društvenog blagostanja i usponom društvenog standarda ljudi bitno pridonijeli da dođe do učvršćivanja demokracije u poslijeratnoj Europi. Možemo reći to je trideset sjajnih godina u Europi. A zatim se zapadna Europa, od početka 80-ih pa nadalje, jako društveno, ekonomski i kulturno mijenja. I sada dolazimo do te suvremene faze demokracije kada oni više nisu dominantna snaga i ne dominiraju nacionalnim politikama i europskom politikom. U nekim državama su demokratske stranke propale, na primjer u

Italiji, gdje su bile dominantne, i Francuskoj gdje su također bili snažni. U nekim drugim državama su se zadržale i dalje su relevantne, a danas su na razini Europske unije okupljene u stranačku obitelj koja se zove Europska pučka stranka. Međutim, demokršćanske stranke više nisu pučke stranke. Naime, njihova snaga je 50-ih i 60-ih proizlazila iz vrlo širokog srednjeg sloja koje su oni predstavljali i mogli su računati i na glasove nekvalificiranih radnika i činovnika i akademski obrazovanih profesionalaca. Ali, to više nije tako. Došlo je do velikih društvenih, ekonomskih i kulturnih promjena i demokršćani više nisu velika pučka stranka iako se tako zove njihova europska stranačka obitelj. Veliko je političko značenje i veliko je naslijeđe demokršćana i premda smo mi bili dosta na periferiji i nismo imali demokraciju sve do 1990. i kod nas se osjećaju pozitivne posljedice demokršćanskih politika i postignuća.

► **I dalje su ipak demokršćanske stranke, na primjer u Europskom parlamentu ili u Hrvatskoj Hrvatska demokratska zajednica, vrlo snažne.**

One su i dalje vrlo relevantne, ali nemaju više taj primat koje su imale 50-ih, 60-ih, 70-ih godina. Kada se sabere svi rezultati u EU, EPP i dalje ostaje najjači, ali tu nisu samo demokršćanske stranke, tu imate i liberalno-konzervativne stranke. Dobar je primjer i HDZ koji nikada nije sebe izričito definirao kao demokršćansku stranku već su govorili o sebi više kao o narodnjačkoj stranci koja ima i demokršćanske elemente. Zanimljivo je da HDZ nikada u povijesti nije imao tako demokršćansku listu kao sada na izborima za Europski parlament i postigli su do sada najveći uspjeh, 6 od 12 zastupnika. Dakle, ne može se reći da to nije i dalje relevantna politička tradicija.

► **Kakva im je danas ideologija?**

Oni se suočavaju s dubokim promjenama u europskim društvima i ostali su bez kršćanske antropologije. Predstavljaju se kao demokršćani, ali su najčešće identitetski kršćani, ne slijede kršćansku antropologiju u pogledu temeljnih bioetičkih pitanja poput zaštite ljudskog života od začeća do smrti, spola, roda, braka itd. I onda se njihovo kršćanstvo često svodi na identitetsko kršćanstvo, primjerice obranu raspela u javnim ustanovama. Suočavaju se s činjenicom sekularizacije, dekristijanizacije i imperativa multikulturalizma i kulturne raznolikosti čemu im nije lako prilagoditi se. Demokršćani su uvijek bili ti koji su tražili pomirenje i sada isto pokušavaju doći do pomirenja između tradicionalnih vrijednosti i kršćanskih načela s imperativom multikulturalizma, individualizma i raznolikosti. Ali u različitim državama njihovi izborni uspjesi variraju, u Francuskoj i Italiji ih gotovo nema, u Njemačkoj opstaju kao relevantna snaga, ali kad gledamo na europskoj razini ostaju u vodećoj opciji u okviru EPP-a skupa s liberalima i konzervativcima.

► **Nije li ta njihova pomirljivost i svođenje kršćanstva na identitetsko pitanje dovelo do toga da krajnja desnica raste kao reakcija na suvremene ideologije multikulturalizma, rodne ideologije i drugih?**

Izbjegavam korištenje pojma krajnja desnica koji je ublažena verzija etiketa poput radikalna i ekstremna de-

snica. Ali desnica je isto bitno različita. Primjerice, ako uzmete francusko Nacionalno okupljanje oni ne slijede kršćanska načela i vrijednosti, ali kod njih nema demokršćana koje bi oni ugrožavali. Donekle imamo Njemačku gdje je demokršćanima Alternativa za Njemačku jaka konkurencija, ali ni njih ne možemo smatrati opcijom koja slijedi kršćanska načela i vrijednosti mada ima nekih ideja koje oni zagovaraju, a koje su demokršćani napustili. Po mom mišljenju demokršćani su napustili ideje društvenog i ekonomskog reda, aktivne gospodarske i socijalne politike i ideju društva kao zajednice. Jer demokršćanstvo je imalo ideju da je najvažnija zajednica i da pojedinac svoje želje i interese mora prilagoditi dobrobiti cjeline. Tu sada uskaču opcije koje nazivam nacionalno-komunitarnim, ali to varira o povijesnom naslijeđu država. Nisu te desne opcije u većini država naročito kršćanske, a u nekim zemljama jesu više. U Hrvatskoj opcije koje su desnije od HDZ-a također naglašavaju katoličanstvo i kršćanska načela.

► **Pišete o antropološkoj revoluciji u Europi. O čemu se tu radi?**

U zapadnim društvima su sve do kraja 60-ih kršćanstvo, odnosno katoličanstvo, i sekularno društvo dijelili zajedničke moralne vrijednosti. Imali su istu koncepciju dobra, ali su se sporile što je izvor tih vrijednosti. Primjerice, u Francuskoj su najzagriženiji sekularisti još 50-ih-60-ih imali jednako stajalište o obitelji, pobačaju, braku, homoseksualizmu kao i Katolička crkva. Ali su smatrali da ti njihovi stavovi nisu katolički već imaju racionalni izvor. Ali negdje od 1968. i početka antropološke revolucije to se mijenja i dolazi do snažne kulturne liberalizacije. Dolazi do situaciju u kojoj više nemate primat društvenih normi koje su prirodno definirane već se sve svodi na osobni izbor, na subjektivne želje i prava pojedinaca. Na primjer spol i rod više nisu prirodne datosti već je sada to pitanje osobnog izbora i svatko može birati spol i rod. Stavlja se naglasak na pravo na pobačaj te na prava seksualnih i rodnihi manjina. Javlja se veliki problem za europska zapadna društva da sada više nema zajedničkog okvira vrijednosti. Činjenica je da su sekularne vrijednosti nekada bile sekularizirane kršćanske vrijednosti, a sada više nisu. Današnje društvene vrijednosti se temelje na individualizmu, subjektivnim pravima i osobnom samoostvarenju. Društvene vrijednosti temeljene na kršćanstvu se potiskuju kao zaostale, prevladane i opresivne.

► **Kakve posljedice na društva je ostavila ta antropološka revolucija? Kamo to vodi?**

To sigurno vodi velikim problemima koje imaju zapadna društva, a koja se očituju u gorućim demografskim pitanjima, nestanku socijalne kohezije i dezintegraciji društva. Zapadna društva se više ne mogu dogovoriti oko zajedničkih vrijednosti i zapravo se vidi da heterogenost i raznolikost, na kojoj inzistiraju kozmopolitsko-liberalne partije, ne donosi baš dobro društvu. Više se ne zagovaraju ideje podjednakihi životnih uvjeta i mogućnosti te društva kao zajednice, već se zagovaraju ideje raznolikosti, individualizma i subjektivnih prava pojedinaca koje očito vode dezintegraciji društva.

► **Slabe li se time ta društva u odnosu na društva koja se više drže svojih tradicionalnih vrijednosti i imaju više kohezije?**

Glavnostrujaški mediji nam nameću multikulturalizam i nacionalno otvaranje kao moralno i civilizacijski nadmoćne vrijednosti. Naravno da društvo nije homogeno i ne treba ni biti, ali u društvu moraju postojati uzajamnost, solidarnost i dužnost prema zajednici. Naglasak na nacionalnom otvaranju, raznolikosti i individualizmu dovodi do smanjenja uzajamnosti, solidarnosti i povjerenja među ljudima. Zaboravlja se i pojam domovine jer države su i domovine, nisu samo skup institucija i servis građana, jer se ljudi poistovjećuju s vrijednostima domovine i spremni su na žrtvu za zajednicu.

► **U povodu parlamentarnih izbora u Hrvatskoj Komisija HBK-a »Iustitia et pax« uputila je izjavu naslovljenu »Očuvati dostojanstvo politike i ustavnopravni poredak države«, koja je privukla veliku pozornost javnosti. Izjavom su obuhvaćena dva aktualna pitanja hrvatskog političkog života – dostojanstvo politike i postojeći politički sustav. Vi pišete kako danas uz gubitak dostojanstva politike, politički procesi postaju lišeni politike. Pa kakva je to politika bez politike?**

U hrvatskom slučaju to je politika koja se svodi na stjecanje i zadržavanje medijske pozornosti. Mi živimo u eri mediocentrične politike i velika većina političkih aktera smatra da nije više nužno imati osmišljene politike, jasne vrijednosti i političke ideje kako urediti zajednički život, nego je najvažnije ostaviti dojam i dobiti pozornost medija. Logika medijskog funkcioniranja, komercijalnih medija, je da će oni uzeti ono što je kontroverzno, šokantno, konfliktno i politički procesi postaju lišeni politike jer nemamo sukob ideja, argumenta i vizija, nego se sve svodi na ostavljanje dojma i privlačenje medijske pozornosti.

► **Ocijenili ste da su u Hrvatskoj sazrijeli uvjeti za ozbiljnu raspravu o reformi političkog sustava. Što su nedostaci sadašnjeg političkog sustava?**

To je jedan od tih pokazatelja kako zapravo u Hrvatskoj nedostaje diskusija o suštinskim političkim pitanjima. Izbjegava se govoriti o reformi određenih političkih institucija jer se ne zna osmisliti konkretne i razrađene prijedloge. Ne kažem da moramo nužno ići u reforme, ali uopće nema promišljanja da se prepozna kako nešto ne funkcionira dobro. Smatram da postoji niz stvari koje nisu dobro definirane, primjerice uloga predsjednika Republike te podređenost Sabora u odnosu na Vladu i predsjednika Vlade. Tu je i gorući problem Ustavnog suda koji zadobija sve veću političku moć i sve više preuzima tradicionalne ovlasti zakonodavne vlasti i zapravo stvara politike. O tome se ne govori, a trenutno imamo proces izbora deset novih ustavnih sudaca. Problem je što postoji konsenzus političkog establišmenta i Ustavnog suda da se suzbije i osužeti mogućnost ustavnih promjena. Posebno ako to dolazi od pučkih inicijativa za referendumsko izjašnjavanje. Time preostaje jedino mogućnost ustavnih promjena od strane zastupnika u Saboru, a politička elita neće mijenjati ono što im odgovara. Ustavni sud sprječava

va mogućnost da građani iskoriste svoju konstituirajuću moć i referendumskim izjašnjavanjem mijenjaju Ustav. Ustavni sud je preuzeo ulogu stvaranja Ustava, a oni trebaju samo provoditi Ustav.

► **Kako ocjenjujete izborni sustav u Hrvatskoj? Treba li ga mijenjati ili je ovakav kakav je dobar i pravedan?**

Naš izborni sustav je razvidan, jasan, transparentan i legitiman jer je prihvaćen od svih relevantnih političkih aktera. U više ciklusa smo imali problem nejednake vrijednosti glasa. To se donekle poboljšalo nedavnim teritorijalnim preustrojem izbornih jedinica. Međutim, ostao je problem nesređenog biračkog popisa i viška birača u Hrvatskoj. To se najviše vidi u Slavoniji gdje imamo veliki broj birača koji nažalost tamo više ne žive. I dalje se događa da je u slavonskoj izornoj jedinici potrebno dobiti puno manje glasova za mandat nego u zagrebačkoj izornoj jedinici. Tako opstaje problem nejednake vrijednosti glasa.

► **Puno se govori o načinu izbora predstavnika nacionalnih manjina. Ako se usporedi s drugim mogućim modelima, kakav bi model bio pravedan i za manjine, ali i za državu u cjelini?**

Smatram da zastupnici nacionalnih manjina u Saboru koji su izabrani u posebnoj izornoj jedinici imaju ogroman ucjenjivački potencijal koji je politički nezdrav i za nacionalne manjine i za Hrvatsku u cjelini. Osam zajamčenih zastupnika nacionalnih manjina je sustav pozitivne diskriminacije i zastupnici nacionalnih manjina bi trebali biti svjesni posebnih pravila kojima se biraju. Njihov mandat ipak ima manji demokratski legitimitet od zastupnika koji se biraju u 10 općih izbornih jedinica. No, zastupnici nacionalnih manjina nisu svjesni svoje demokratske deficitarnosti i ponašaju se kao ključni čimbenik vlasti. Zahvaljujući toj poziciji uspijevaju se izboriti za političke ustupke vlasti koji se čine nestvarni iz perspektive hrvatske manjine u Srbiji. Pred lokalne izbore 2021. napravljene su zakonske promjene kojima se potencijalno uvodi dvostruko pravo glasa za pripadnike nacionalnih manjina na lokalnim izborima u Hrvatskoj. Ako nakon lokalnih izbora nije zadovoljena predstavljenost manjina u skladu s njihovim udjelom u stanovništvu, predstavnici manjina idu na dopunske izbore. Potencijalno u nekim općinama, gradovima i županijama pripadnici nacionalnih manjina imaju dvostruko pravo glasa. Prvo su birali na redovnim lokalnim izborima gdje su mogli glasovati za manjinsku ili neku drugu stranku, a onda mogu ponovno na dopunskim izborima birati svoje predstavnike.

► **Ima li ijedna zemlja takav način izbora zastupnika nacionalnih manjina kao u Hrvatskoj?**

Ovakav sustav nema nigdje. Njegovo uvođenje je bilo odraz atmosfere koja je prevladavala početkom 2000-ih u međunarodnim institucijama, i to je bila vrlo nepravedna slika o Hrvatskoj kao autoritarnoj, nacionalističkoj državi koja mora učiniti sve da promijeni taj dojam. Tada je Hrvatska uvela sustav osam zajamčenih mjesta za pripadnike nacionalnih manjina s tim da treba biti svjestan da su se uvijek pripadnici nacionalnih manjina (naročito

srpske) birali i na općim listama jer su prisutni i integrirani u hrvatske političke stranke. Ali iz manjinskih stranaka, naročito iz SDSS-a, smatraju da su jedino oni predstavnici srpske manjine, nitko drugi. A brojčana manjina srpske zajednice u Hrvatskoj glasa u posebnoj izbornoj jedinici za SDSS. Nije problem zajamčeno političko predstavljanje manjina već nezdravi ucjenjivački potencijal. Zastupnici nacionalnih manjina sebe vide kao blok koji presudno utječu na formiranje Vlade. Promjena modela biranja zastupnika manjina bi naišla na veliki otpor jer ne odgovara HDZ-u. SDP-u bi to potencijalno odgovaralo, ali se ne smiju izjasniti za promjene da ih se ne bi etiketiralo kao »antimanjinsku« stranku.

► **Ima li ikakve šanse da se po principu reciprociteta i temeljem bilateralnog ugovora između Hrvatske i Srbije uvede isti takav sustav i u Srbiji?**

Ako uspoređujem položaj srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske u Srbiji, hrvatska manjina ima onoliko političke moći i utjecaja koliko im srpska većina dopusti, dok srpska manjina putem SDSS-a je faktor vlasti. Mislim da se to neće promijeniti. Jako teško, možda neki pritisak u procesu integracije Srbije u EU, ali to je isto dosta neizvjesno. A i kako bi države EU-a mogle uvjetovati Srbiji promjenu modela predstavljanja manjina kad ogromna većina zapadnih država nema zajamčena mjesta za nacionalne manjine u državnom parlamentu. Eventualno bi mogla uvjetovati Hrvatska, ali to bi se iz perspektive EU-a smatralo pristranošću i pritiskom. Nažalost, mislim da hrvatska manjina neće dobiti zajamčeno mjesto u parlamentu Srbije.

► **Kako ocjenjujete način izbora i značaj predstavnika dijaspore u Hrvatskom saboru?**

U 11. izbornoj jedinici glasuju hrvatski državljani koji žive izvan Hrvatske i to nije samo klasična dijaspora, hrvatsko iseljeničtvo u prekomorskim državama i zapadnoj Europi nego su tu i hrvatske manjine u susjednim državama i Hrvati kao konstitutivni narod u BiH. To nije etnička izborna jedinica već mogu glasovati svi koji imaju hrvatsko državljanstvo. Ta izborna jedinica po mom mišljenju nije dovela do suštinske predstavljenosti Hrvata koji žive izvan Hrvatske jer za glasanje u toj izbornoj jedinici su masovno zainteresirani jedino Hrvati koji žive u BiH. Oni čine između 80 i 90 posto glasača u toj izbornoj jedinici. Hrvatsko iseljeničtvo je pak potpuno nezainteresirano za te izbore. Nešto ima interesa za izbore među Hrvatima u Srbiji, i vidimo sad pozitivan iskorak što je vrh HDZ-a odlučio da umjesto **Zvonka Milasa** u Sabor uđe **Jasna Vojnić** iz Subotice. Mislim da je to pozitivan iskorak, a u smislu stranačke politike HDZ-a.

► **Neki smatraju da oni koji ne žive u Hrvatskoj i ne plaćaju tamo porez ne bi trebali imati pravo glasa i odlučivati o političkim događanjima u Hrvatskoj.**

Velika većina demokratskih država ima mogućnost da njihovi državljani koji žive izvan države glasuju na izborima ali manji broj država ima ono što ima Hrvatska, a to su tri zajamčena mjesta u Saboru. Trenutni model predstavljanja Hrvata izvan Hrvatske je apsurdan jer imate situaciju da u toj izbornoj jedinici, izašla 2 ili 200.000 gla-

sača, uvijek će birati tri zastupnika. To je bila pogodba između HDZ-a i SDP-a kada su bile ustavne promjene 2010. i to će vrlo vjerojatno tako i ostati.

► **Odakle toliko neprijateljstva prema javnom i političkom djelovanju katolika u Hrvatskoj?**

Politologinja **Mirjana Kasapović** je izvrsno zapazila da u Hrvatskoj postoje glasni i vidljivi akteri koji nastoje kreirati usporednu ideološku i političku »stvarnost«, prikazati osobne i skupne ideološke fikcije kao činjenice te ih učiniti dijelom političkog i društvenog života Hrvatske. Utjecajne snage u politici, medijima, akademskoj sferi i udrugama civilnog društva ideološki konstruiraju »stvarnost« o društveno angažiranim katolicima u Hrvatskoj. Društveno i političko djelovanje katolika se prikazuje protivno sekularnom karakteru Hrvatske, čime se pokazuju elementarno nerazumijevanje pojma sekularna država. Politički aktivne katolike koji slijede kršćansku antropologiju proglašava se klerofašistima, homofobima i vjerskim fundamentalistima. Nastoji se suzbiti i ograničiti politički i društveni utjecaj katolika u Hrvatskoj. Mislim da se radi o nedovršenoj demokratskoj tranziciji jer smo hegemoniju komunista u politici, medijima, akademskoj sferi, civilnom društvu i kulturi zamijenili dominacijom kozmopolitskih liberala. Zajedničko komunistima i kozmopolitskim liberalima je odbojnost prema nacionalnoj državi s hrvatskom i katoličkom društvenom većinom.

Tatjana Rigo, Kukujevkanka u Osijeku

Postignuća uz podršku obitelji

Koliko naša sugovornica voli svoj zavičaj govori i činjenica da je predsjednica Zavičajne udruge Kukujevci od 2015. godine te članica skupštine Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Želja joj je očuvati veze Kukujevkana i sačuvati uspomene na rodni kraj

Tatjana Rigo (rođ. Tomić) jedna je od mještanki Kukujevaca koja je ratnih devedesetih godina s obitelji napustila rodno selo i utočište pronašla u Osijeku. Tada je bila maljoletna srednjoškolka koju je kao i druge mlade njenih godina zanimala glazba i druženje, a ne politika i stanje u državi. Nakon preseljenja ubrzo je postala svijesna novih okolnosti i okruženja. Nije joj preostalo ništa drugo nego prilagoditi se novim uvjetima života, nastaviti školovanje i organizirati život. Danas, više od 30 godina nakon preseljenja, Tatjana je financijski knjigovođa. Prvo je radila u očevoj tvrtki *Agro-Čepin d.o.o.*, a danas je na istoj poziciji u istoj tvrtki koja je u međuvremenu promijenila vlasnika. Osim toga, ona je predsjednica Zavičajne udruge Kukujevci, gdje radi s posebnim žarom u želji za očuvanjem tradicije i kulture rodnog kraja.

Prilagođavanje novim uvjetima

Tatjana je rođena 1974. godine. Osnovnu školu završila je u Šidu. S majkom **Ljubicom**, ocem **Ilijom** i sestrom **Sanjom** živjela je u Kukujevcima do 1992. godine.

»Moji roditelji bili su uvaženi žitelji sela i na visokim pozicijama zaposlenja. Otac je na temelju svega što se devedesetih događalo u okruženju, odlučio da odemo. Roditeljima je odluka o preseljenju iz Srbije jako teško pala. Tijekom noći naša četveročlana obitelj krenula je u nepoznato. Stigli smo u Osijek, tu smo nastavili živjeti i ostali do danas. U početku je to bio težak period života ne samo za mene i moju obitelj, nego za druge Kukujevkane. Ali vremenom smo se prilagodili novim uvjetima života u drugačijem okruženju, nastavili školovanje, zaposlili se, osnovali obitelj...«, kaže Tatjana.

Napredak uz očevu podršku

U Vinkovcima je pohađala srednju školu smjer veterinarski tehničar ali zbog novih okolnosti nakon preseljenja, srednju školu završava u Osijeku. Zbog potrebe obiteljskog posla, u koji su osim oca Ilije bile uključene i ona i sestra, uradila je i ekonomsku prekvalifikaciju.

»Budući da sam školu pohađala u dva grada, proslavu mature imala sam i u Osijeku i u Vinkovcima. Vinkovčani me vole zvati na njihova okupljanja a i na maturalskoj zabavi sam bila počasni gost. Moj otac je bio upravitelj poljoprivredne zadruge u Kukujevcima u kojoj je osnovna djelatnost bila otkup ratarskih kultura. Zbog dugogodišnjeg iskustva u tom poslu, nakon preseljenja, odlučio je osnovati obiteljsku tvrtku *Agro-Čepin d.o.o.* koja se bavi otkupom ratarskih proizvoda od seljaka i financiranjem sjetve kod poljoprivrednika za tekuću godinu. Također, proizvodimo jednodnevne piliće (imamo inkubatore za jaja). Obiteljska tvrtka bila je sestri i meni olakotna okolnost prilikom zapošljavanja. Uz oca smo naučile posao,

stekle radno iskustvo, uspostavili suradnju s drugim tvrtkama i vremenom razvili poslovanje. Tu radim na mjestu financijskog knjigovođe već 24 godine. Danas poslije toliko vremena mogu reći da sam zahvalna ocu što nam je osigurao zaposlenje u vrijeme kada je trebalo krenuti od nule, započeti novi život. Zahvaljujući njemu i obiteljskoj podršci i zajedništvu, uspjela sam pronaći sebe u profesionalnom smislu, izgraditi novi život i osigurati egzistenciju svojoj obitelji«, navodi Tatjana i dodaje da je zadovoljna ostvarenim poslovnim rezultatima koje je postigla zavaljujući podršci obitelji.

Osnivanje obitelji

U međuvremenu je osnovala obitelj. Danas ima sina **Antonia**, kćer **Emiliu**, snahu **Dijanu** i unuke **Vitu** i **Tiu** koji joj kako s ponosom kaže, ispunjavaju život i daju vjetar u leđa za dalje.

»Mogu reći da sam sretna i zadovoljna životom koji mi je u svakom segmentu ispunjen. Roditelji su mi živi i oni su mi najveća podrška u svakom smislu. Sestra **Sanja** živi u blizini. Zajedno radimo i lijepo se slažemo. Djeca su odrasla, zdravi su, profesionalno i emotivno su ispunjeni. Osim poslovnih i obiteljskih obaveza, trudim se biti humana koliko mi vrijeme i financije dopuštaju. Obilazim bake i djede u potrebi u Vukovaru, pomažem im i to me čini sretnom. Često odlazim u Vojvodinu i u rodne Kukujevce za koje sam ostala vezana. Tamo su ostaci moje prošlosti. Svaki odlazak me čini sretnom pogotovo kad sretnem dragu ljude s kojima sam provela djetinjstvo«, kaže ona.

Nezaboravljeni zavičaj

Koliko voli svoj zavičaj govori i činjenica da je predsjednica Zavičajne udruge *Kukujevci* od 2015. godine, te članica skupštine Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Želja joj je očuvati veze Kukujevačana i sačuvati uspomene na rodni kraj.

»Kroz angažman u udrugama trudim se dati svoj doprinos u očuvanju baštine mog zavičaja. Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata sa sjedištem u Zagrebu osnovana je 1991. godine u svrhu prvenstveno pomaganja svih protjeranih mještana Hrvata iz Srbije da se lakše uklope u život u Hrvatskoj, da mogu sve potrebne informacije oko dokumenata, zaposlenja i drugoga naći na jednom mjestu, dakle da se protjerani Hrvati što bezbolnije uklope u život u Hrvatskoj. Zavičajna udruga *Kukujevci* osnovana je 1998. godine s ciljem očuvanja i njegovanja kulturnih, tradicijskih vrijednosti i običaja iz Kukujevaca i Srijema, očuvanja narodnih nošnji i folklor iz starog zavičaja, održavanja susreta i veza s prognanim i raseljenim mještanima i onima malobrojnima koji su ostali u Kukujevcima i Vojvodini. Organiziranjem kulturnih, zabavnih, sportsko-rekreativnih i drugih aktivnosti, radom na očuvanju nošnji i folklor iz starog zavičaja te

održavanjem veza s raseljenim mještanima Kukujevac a i svima onima koji su na bilo koji način vezani s tim mjestom te s drugim zavičajnim udrugama, želimo očuvati uspomene na svoj rodni kraj. Također, svojim djelovanjem i donacijama želimo očuvati i sanirati važne objekte u Kukujevcima. Udruga danas broji 580 članova i mogu reći da sam zadovoljna radom. Svaki naš zajednički susret je veoma emotivan a naša ljubav prema rodnom selu ne jenjava ni poslije više od 30 godina. To se posebno vidi u humanitarnim akcijama koje redovno organiziramo kako bi pomogli sanaciju naše župne crkve ali i u drugim prilikama kada je to potrebno«, ističe Tatjana.

Obnova crkve

Kako dodaje, crkva Presvetog Trojstva u Kukujevcima je crkva od velikog značaja u Srbiji i samo kao takva bi bila šteta da ostane devastirana i zapuštena.

»Za protjerane Kukujevcane bi puno značilo njeno obnavljanje, jer ta crkva predstavlja njih i njihov nekadašnji život. Njena obnova bi nam bila od neprocjenjivog značaja. U njoj je nas većina krštena, pričešćena, krizmana«, kaže ona.

U suradnji s **vlč. Nikicom Bošnjakovićem**, župnikom iz Šida koji pokriva i župu Kukujevci, članovi Zavičajne udruge Kukujevci u radnim akcijama i financijskom potporom pomogli su obnavljanje kapelice Majke Božje u polju u Kukujevcima. Nastavljeni su poslovi na uređenju i održavanju katoličkog groblja u Kukujevcima. Prikupljenim sredstvima napravljena je ograda i obnovljen križ na ulazu u groblje. Uključili su se u realizaciju velikog pro-

jekta obnove crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima, spomenika kulture od velikog značaja.

Neraskidive veze

Tatjana dolazi rado u svoj rodni kraj. Osim vezanosti za rodno selo, ima veliki broj prijatelja koje je stekla u djetinjstvu i u osnovnoj školi s kojima je i danas u kontaktu.

»Za mene kao i za ljude koji su nekada živjeli u Kukujevcima, sjećanja na rodni kraj nikada neće izbljediti. Neki imaju gorka sjećanja, a neki se rado vraćaju u ta vremena. Na susretu koji organiziramo svake godine, uvijek je veliki broj Kukujevcana. Kukujevcani ma gdje živjeli, a ima nas svuda: u Osijeku, Budimcima, Podravskoj Slatini, Virovitici, Zagrebu, Sisku, Puli, Rijeci, rado dolaze. Mnogo je zagrljaja i suza radosnica i uvijek je lijepo vidjeti sreću i zajedništvo. Iako smo raseljeni, trudimo se očuvati naše običaje, kao i veze sa zavičajem. Volim svoj rodni kraj. Imam puno prijatelja koji žive u Srijemu s kojima sam svakodnevno u kontaktu. S radošću se sjećam 1. svibnja na Lipovači koji je moja obitelj svake godine slavila s prijateljima iz Vognja, Srijemske Mitrovice i Lačarka. Mi djeca smo uživali u prirodi i druženju. Iako imam puno poslovnih i obiteljskih obaveza, nađem vremena posjetiti ih i rado dolazim na kulturna i vjerska događanja koja se organiziraju kako u našoj župi, tako i u organizaciji hrvatskih kulturnih udruga u Srijemu. Smisao života je i druženje i treba ga što kvalitetnije provoditi, ali isto tako i očuvati uspomene i veze s rodnim krajem i tu ljubav prema njemu prenijeti i na mlađe naraštaje«, kaže Tatjana na kraju razgovora.

S. D.

Lapsus-lakmus

Jedan lapsus jedne voditeljice na jednom javnom servisu u jednom je dijelu javnosti ovih dana jedna od značajnijih tema. Riječ je o promptnom otkazu kojega je studentica žurnalistike potpisao – e njega ćemo imenovati – generalni direktor Radiotelevizije Vojvodine **Goran Karadžić** zbog toga što je ova, zbunivši se u jednom trenutku u najavi vremenske prognoze, jednostavno zastala i rekla »jao, bože«. Studentica je, naravno, na RTV-u (bila) honorarno angažirana, pa je potez gendira tim prije i očekivan i lak, nešto poput refleksne radnje boksača kada ugleda vreću za udaranje. Da je kojim slučajem netko pokrenuo pitanje odgovornosti montažera ili pak urednika programa, gendir RTV-a vjerojatno bi refleksno umirio svoj uvjetni refleks treniranja strogoće.

Ako bismo, pak, i pokušali pronaći trunčić logike u ovom izvipljavanju nad slabijim, morali bismo se izmaći u svjetlosnim godinama udaljene medijske primjere od RTV-a i medija na ovim prostorima općenito. Recimo na BBC, kao kuću koja profesionalizam tjera kao mak na konac. Tamo, recimo, svoj posao rade i lektori i redaktori, i snimatelji i montažeri, i novinari i urednici i zbog toga se tamo ovakve greške (uglavnom) ne događaju. Ali, tamo se pozornost posvećuje i – vjerovali ili ne – sadržaju programa, dakle samoj biti zbog čega se nešto emitira: je li to tema od interesa za javnost, na koji je način ona obrađena i postavlja li pitanja na koja se traže odgovori; nudi li netko rješenja? Na RTV-u se otkazi zbog toga ne isporučuju, jer takve programe niti ne proizvodi.

Nije, međutim, u fokusu ovog teksta sama suština novinarskog profesionalizma, tema je nešto još niže: dilematizam u medijima koji uveliko probija i najniže zamislive slojeve.

Oni koji su htjeli zacijelo su vidjeli kako spikerica na *Happyju* sriče naziv najpoznatije švedske pop grupe ABBA, pa to u njenoj verziji zvuči kao A-B-B-A da bi nedugo potom jezik izlomila u bezuspješnom pokušaju izgovora prezime na izraelskog premijera **Netanyahua**. Oni, pak, koji imaju običaj slušati program Újvidéki radija gotovo svakodnevno se križaju kada voditelji čitaju nazive ulica u kojima će toga dana biti isključenja struje i na taj način otkrivaju da blage veze nemaju ni s poviješću ni s književnošću ni sa zemljopisom. Baš kao i ovi na Radio Subotici kada srpskog književnika **Milutina Uskokovića** prekrste u *Iskoković*. A, iako nije riječ o voditelju, primjer s emisije *Štoperica* na TV B 92 možda najbolje spaja lapsuse koji zapravo otkrivaju znanje teleta pred šarenim vratima: jedan od sudionika instant uličnog kviza u Somboru, mlađi sredovječnjak neki, na upit voditelja u kom se gradu nalazi zračna luka koja nosi ime **Frederica Chopina** jednostavno mijenja pitanje (to je jedan od »džokera«), a kada je opasnost od tog pitanja prošla na jednostavni upit je li nekada čuo za Chopina ulični »natjecatelj« odgovara da nije. Baš kao što je to – kada je istrošio sve »džokere« – ponovio i za **Oprah Winfrey**.

I bez ikakvog objašnjavanja za navedene primjere jasno je da je riječ o neznanju poražavajućih razmjera, ali je pravo pitanje »zašto je to tako«? Odnosno, još preciznije: »kako se takve osobe mogu naći u ulozi voditelja ili spikera«? Ma kako bolno bilo (a jeste) i odgovor na ta pitanja u biti je jednostavan: nitko ih ne uči niti od njih traži znanje. U ozbiljnim redakcijama, a takve su nekad bile i lokalne a ne one »državne«, postojali su određeni kriteriji koje je kan-

didat morao ispuniti prije no što bi uopće kročio u studio i izgovorio »jao, bože« zbog greške koju je napravio. Postojale su osobe koje su brinule o izgovoru (i naglasku) voditelja i spikera, uključujući tu kao i na akademijama dramskih umjetnosti ili treninzima sportaša, i vježbe disanja. Postojali su i redaktori kojima se ne bi dogodilo da srpski naziv Pećke ulice spiker na mađarskom pročita kao »Kályhás utca«, gdje se zemljopis zbog doslovnog prijevoda brka s uređajem za grijanje. Danas toga, vjerojatno pod izgovorom »racionalizacije«, jednostavno nema. Ali, gore i od toga je potpuno odsustvo svijesti o vlastitom neznanju, a najgore apsolutni nedostatak želje da se nešto nauči.

Da voditelj ili spiker uvide da pojma nemaju tko je osoba čije ime izgovaraju makar bi u pauzi između vijesti to pokušali saznati i to bi bio najbolji dokaz njihove volje za učenjem, jer bi tu grešku već sljedećeg sata (ili dana) ispravili. Da onaj tko ih priprema za studio uoči koliko se spiker muči ili jednostavno pogrešno izgovara neki naziv, promptno bi reagirao i ukazao mu na grešku. Ali... tko to da radi kada je situacija u većini medija danas takva da se znanje s njih protjeruje kao običan remetilački faktor u blaženom carstvu gluposti?

Stoga, slušate li Radio Suboticu, YU eco ili Újvidéki Rádió, gledate li *Happy*, *Pink* ili *Informer*, nemojte pri seriji grešaka njihovih voditelja izgovarati »jao, bože«. To je, naime, vaš izbor.

Z. R.

Pet godina *Mladih tamburaša* u Surčinu

Vidljivi rezultati rada

Cjelovečernjim koncertom održanim u surčinskoj katoličkoj porti Presvetog Trojstva u nedjelju, 23. lipnja, *Mladi tamburaši* koji djeluje u sklopu Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina obilježili su petu godišnjicu rada. Izvođenjem repertoara tradicionalnih tamburaških pjesama s vojvođanskog i slavonskog podneblja, kola, popularne zabavne i instrumentalne glazbe, predstavili su javnosti ono što su naučili tijekom petogodišnjeg rada.

Od ideje do realizacije

Sve je počelo u lipnju 2019. godine kada je na inicijativu članova Upravnog odbora udruge donesena odluka o osnivanju škole tambure. Vremenom je škola tambure prerasla u mladi tamburaški sastav koji je pokazivao želju za sviranjem i njegovanjem tamburaške skladbe.

»Voditelji glazbene sekcije **Josip Crljen** i **Željko Brzić** izrazili su želju za kupnjom tambura kako bi pojačali svoj sastav. Bili su uporni i već početkom 2019. Upravni odbor prihvatio je tu ideju. Prijavili smo se na natječaj Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske za nabavu instrumenata. Sredstva su nam odobrena i ubrzo smo kupili instrumente i okupili djecu. U sastavu orkestra ostali su oni najuporniji koji su imali želju naučiti svirati, a danas s ponosom možemo reći da imamo tamburaški orkestar. Zahvalni smo voditelju orkestra profesoru **Milošu Prodanoviću** što ih je naučio svirati. Njihov prvi nastup bio je Božićni koncert u Surčinu šest mjeseci nakon formiranja orkestra. Kroz razne nastupe na kulturnim događajima u Surčinu, Starčevu i Đakovu uspjeli smo ih još više motivirati. Kroz projekt 'Tamburom kroz Hrvatsku' proveli

su tri dana na moru u Hrvatskoj. Tamo su vježbali, svirali i imali priliku upoznati se s kulturnim i povijesnim znamenitostima Hrvatske. Važno je da tambura opstane u Surčinu. Djeca kroz sviranje oživljavaju naše stare pjesme i tamburašku muziku. Tamburaški zvuk je poseban i on puno znači našoj zajednici. Nadam se da će i u budućnosti nastaviti svirati i imati uspješne samostalne nastupe«, ističe predsjednica Hrvatske čitaonice *Fischer* **Katica Naglić**.

Josip Crljen, tutor i odbornik u surčinskoj župi, prvi je došao na ideju da se formira tamburaški sastav.

»U prvobitnom sastavu imali smo harmoniku, buzuki gitaru i bas. Svirali smo drugačiji repertoar. Kada smo došli na ideju da osnujemo dječji tamburaški orkestar, bili smo skeptični da ćemo uspjeti. Djeca su se prvi put susrela s tamburom. Kada su naučili prve note i kompozicije, to im je dalo dodatni poticaj. Ubrzo je sastav bio popunjen i danas su na dobrom putu da postanu pravi tamburaški orkestar. Ne moramo dostići umjetničke visine, ali bilo bi dobro da opstanu i da se tradicija nastavi«, kaže Crljen.

Vidljivi pomaci

Vodstvo udruge angažiralo je profesora **Miloša Prodanovića** za rad s djecom. U orkestru je danas 10 uvježbanih tamburaša.

»Početak je bio teži budući da je trebalo naučiti djecu svirati. Sada je puno lakše. Najveću zaslugu u animiranju djece imalo je vodstvo udruge. Djeca su porasla, dosta su napredovala i nadam se da će biti još bolji. Dva puta smo išli u Hrvatsku na more. Imali smo nastup u Slavoniji, a gostovali smo i na drugim kulturnim događajima u Srbiji. Mislim da mladi tamburaši iz Surčina imaju budućnost.

Nadam se da će se pridružiti i druga djeca, jer nam je cilj imati što više članova u orkestru», kaže Prodanović.

Dojmovi tamburaša

Marina Beljan jedina je ženska članica orkestra. Tamburašima se pridružila na nagovor starije braće koji sviraju u orkestru.

»Volim tamburu. Sviranje me opušta i uživam u tome. Braća su me stalno hrabrila da vježbam i da ne odustajem. Trebalo je uložiti puno truda, dolaziti redovno na probe i taj trud se isplatio. U najljepšoj uspomeni mi je ostalo putovanje od prošle godine kada smo išli u Hrvatsku«.

»Za ovih pet godina puno smo napredovali. Nećemo stati. Nastavit ćemo vrijedno raditi i nadamo se da ćemo obilježiti i značajnije godišnjice«, ističe mladi tamburaš **Luka Katić** i dodaje: »Tambura je tradicionalni instrument vojvođanskih i slavonskih Hrvata. Imao sam želju nastaviti njegovati tamburašku tradiciju. U orkestru lijepo surađujemo, složni smo, redovno vježbamo. Mislim da će tambura opstati u Surčinu i siguran sam da će i mlađe generacije kada vide nas poželjeti pridružiti nam se.«

Osim uživanja u izvedbi tamburaških skladbi, posjetitelji koncerta imali su priliku pogledati izložbu fotografija mladih tamburaša od početka njihovog rada, nastupa tijekom proteklih pet godina do danas.

S. D.

Za kulturu i vjerske zajednice 276 milijuna

Pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Aleksandra Čirić Bošković** uručila je ugovore u vrijednosti od 276 milijuna dinara korisnicima sredstava iz područja zaštite kulturnog naslijeđa, suvremenog stvaralaštva, za projekte od značaja za kulturu i umjetnost nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica, kao i za crkve i vjerske zajednice na teritoriju AP Vojvodine.

Tajnica Čirić Bošković je istaknula kako je primarni zadatak resornog tajništva osiguranje uvjeta za stvaranje kulturnog sadržaja i očuvanje kulturnog naslijeđa i tradicije.

»Glavni sinonim za našu Pokrajinu je multikulturalnost i mi, kao Tajništvo, trebamo obratiti posebnu pažnju na očuvanje i unaprjeđivanje kulturnog stvaralaštva svih nacionalnih zajednica i omogućiti zaštitu i ostvarivanje vjerskih sloboda i očuvanje vjerskih posebnosti svakog građanina Vojvodine«, izjavila je Čirić Bošković.

Ona je dodala da kultura povezuje, uzdiže i uljepšava i da kroz stvaranje kulturnih sadržaja iz ljudi proizlaze kreativnost, plemenitost i zajedništvo.

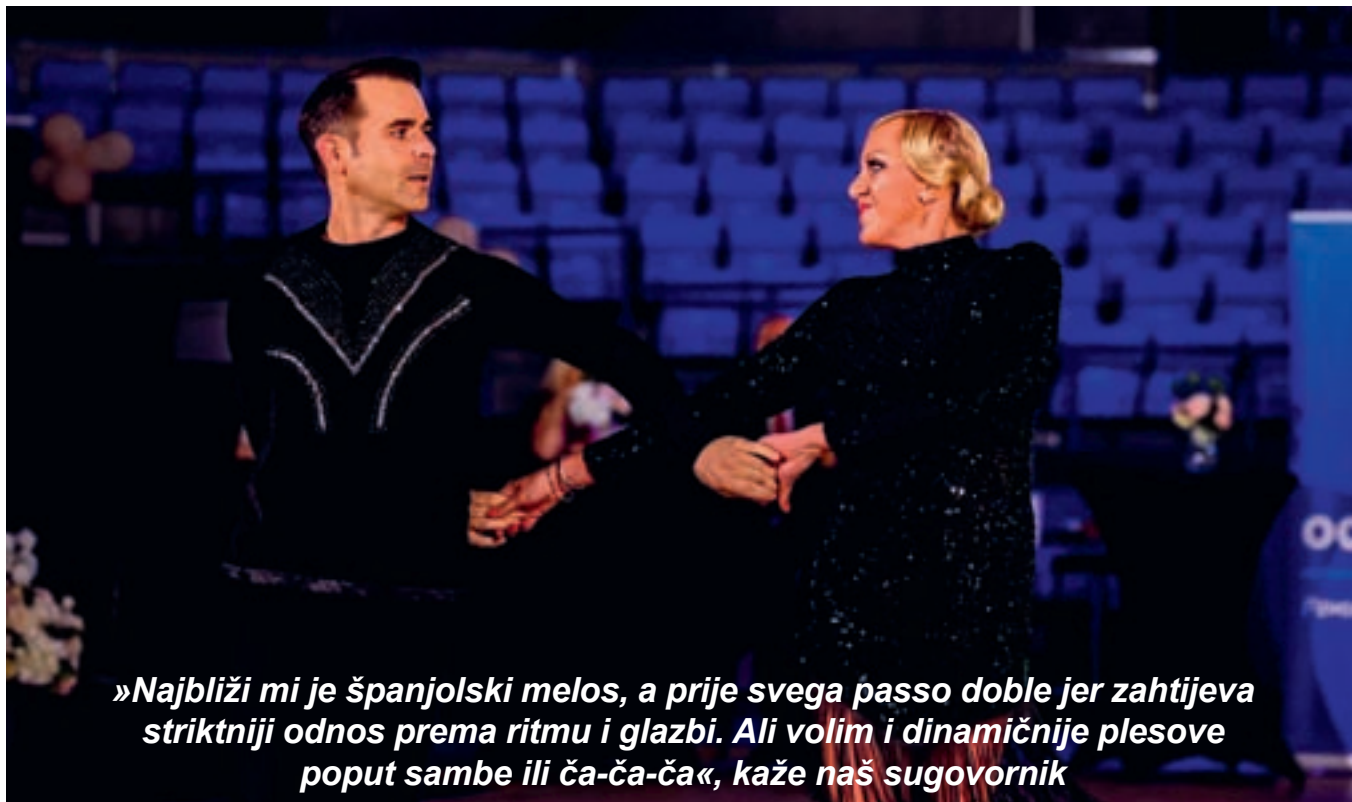
»Od najmanjeg kulturno-umjetničkog društva, pa do organiziranja velikih kulturno-umjetničkih manifestacija, sudionici surađuju i unaprjeđuju svoja znanja, čime se svi povezujemo u jedan mali kulturni kozmos«, rekla je tajnica i dodala da će Pokrajinska vlada i u narednim godinama pružati podršku u ovom području.

Na natječaju koji se tiče kulture nacionalnih manjina sredstva je dobilo i četrnaest projekata iz hrvatske zajednice. Odobreni iznosi kreću se od 70 do 220 tisuća dinara.

Vedran Jegić, plesač iz Subotice

Uspješna plesačka karijera

»Najbliži mi je španjolski melos, a prije svega passo doble jer zahtijeva striktniji odnos prema ritmu i glazbi. Ali volim i dinamičnije plesove poput sambe ili ča-ča-ča«, kaže naš sugovornik

Na nedavno održanom prvenstvu Srbije u latinoameričkim (LA) plesovima subotički plesač **Vedran Jegić** je, u paru s **Gabriellom Fehér Szebényi**, osvojio 1. mjesto na kvalifikacijskom turniru i potom 2. mjesto u natjecateljskoj konkurenciji DP Stariji seniori 2 LA. Vrijedan sportsko-plesni rezultat bio je povod za priču o natjecateljskoj disciplini koja je, od nedavno, uvrštena i u olimpijsku obitelj.

Plesni početak

»Još kao dijete počeo sam ići na folklor, isprva kod **Antuša i Zage**, a potom u *Bunjevačko kolo* gdje mi je **Sandra** bila koreograf. Za tih nekoliko godina sam, učeći narodne plesove, stekao potrebnu koordinaciju pokreta i držanje tijela, što mi je, svakako, kasnije mnogo koristilo kada sam se počeo baviti sportskim plesom«, otkriva nam Vedran svoje plesne početke i nastavlja: »I onda, negdje prije petnaestak godina, javila mi se jedna prijateljica i rekla kako se bavi plesom, ali joj nedostaje partner. Satove je počeo držati **Svetozar Dimović**, jedan od najjačih koreografa u Subotici, a potom sam nastavio kod **Ane i Igora** u *A klubu*, te potom *Fiesti*, natjecateljskom klubu čiji su se članovi natjecali u nekadašnjoj asocijaciji IDSF (International Dance Sport Federation), a koja

se danas zove WDSF (World Dance Sport Federation). U biti, moje intenzivnije bavljenje plesom započinje kod **Zolike** u Bačkoj Topoli. Nažalost, i taj je klub potom zatvoren, ali se u međuvremenu Svetozar vratio u Suboticu i u baletskoj školi **Raičević** osnovao plesni klub. Od tada sam aktivan plesač«.

Državno prvenstvo

Jegić se trenutno natječe u tzv. Senior 2 starosnoj natjecateljskoj kategoriji jer njegova partnerica Fehér Szebényi ima 45 godina.

»Ja sam po godinama još uvijek u Senior 1 kategoriji i zbog njenih godina smo nastupili u ovoj starijoj skupini. Državno natjecanje je održano u Novom Beogradu u sportskoj dvorani **Ranko Žeravica**. U našoj starosnoj konkurenciji nije bilo baš previše parova, jer seniorska

Državno prvenstvo

Osim para Jegić/Fehér Szebényi, na ovogodišnjem prvenstvu Srbije za starije seniore natjecali su se i: **Goran Radaković i Dragana Šamec** iz Novog Sada kao seniori 1, dok je **Radmila Vojnić** nastupila solo u kategoriji stariji senior 4.

konkurencija u Srbiji nije baš previše masovna. U natjecateljskom programu plesali smo svih deset standardnih plesova (samba, rumba, ča-ča-ča i dr.) u našoj izabranoj natjecateljskoj pjesmi i na koncu, osvojili 2. mjesto», pojasnio je Vedran Jegić.

Treninzi i garderoba

Natjecanja nisu često, ali zato redovito vježbaju, ponekad i tri sata u kontinuitetu.

»Jako je teško preći svih deset zadanih, standardnih plesova i onda se najčešće koncentriramo na 5+5 i nastojimo ih maksimalno uvježbavati. Osobno najviše volim plesati uz dobru glazbu, ali mi je nekako najbliži španjolski melos, a prije svega *passo doble* jer zahtijeva striktniji odnos prema ritmu i glazbi. Ali volim i dinamičnije plesove poput sambe ili ča-ča-ča. Opet, primjerice salsa i ostali kubanski plesovi su široko popularni zbog svoje slobode u interpretaciji, dok su naši obvezni plesovi mnogo više disciplinirani i zahtjevniji«, kaže Jegić.

Odjevni predmeti u kojima plešu spadaju u tzv. scensku garderobu i šivani su po specijalnim standardima.

»Ženske haljine se, primjerice šiju na tzv. body, jer bi se u suprotnom zbog siline i zahtjevnosti pokreta naprosto iskidale. Moj sako ima posebno ojačanje na ramenima, jer je neophodan strogi, ravan stav u ovom dijelu tijela koji oslikava gracioznost neophodnu za jedan savršeni ples. Cipele moraju biti izuzetno lagane i fleksibilne, od antilop kože koja dopušta potrebitu razinu klizanja. Za

Ples na HosanaFestu

Vedran Jegić je na *HosanaFestu 2023.* u Subotici zaplesao s **Josipom Akšimović**, pobjednicom ovog festivala duhovnih pjesama. Kao plesač, nastupao je i na još nekim izdanjima ove manifestacije.

razliku od ostalih dijelova opreme one se najlakše nabavljaju jer se vrlo povoljno mogu kupiti preko internetske ponude«, rekao je na koncu Vedran Jegić.

D. P.

Rezultati

Osim spomenutog 2. mjesta na prvenstvu Srbije, Jegić je u svojoj dosadašnjoj plesачkoj karijeri ostvario i sljedeće zapaženije rezultate: KV bodovni turnir (Čačak) – 1. mjesto (seniori 2 D), Pokrajinsko natjecanje (Novi Sad) – 1. mjesto – latino plesovi, 2. mjesto – standard kategorija, Turnir u Beogradu (2023) – 1. mjesto latino i standard kategorija, Državni kup (Beograd) – 2. mjesto u latino i standard kategoriji, KV turnir (Niš) – 1. mjesto u latino i standard kategoriji.

Priskakanje vatre u organizaciji UBH-a Dužijanca

Atraktivni adet

Kraj Risarskog salaša u Đurđinu 25. lipnja okupili su se ljubitelji tradicije kako bi se prisjetili starog bunjevačkog običaja, preskakanja vatre uoči blagdana sv. Ivana Cvitnjaka (Ivana Krstitelja). Organizator događaja je Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* koja ovu manifestaciju organizira od 2011. godine.

Kako je rekao direktor *Dužijance* **Marinko Piuković** preskakanje vatre je prastari bunjevački običaj koji je zauzeo značajno mjesto u programu *Dužijance*. Vatra su preskakala najviše djeca, a posebnom ugođaju doprinijeli su članovi Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* koji su bili odjeveni u bunjevačku radnu nošnju.

Prema sjećanju **Stipana Kujundžića** nekada se vatra preskakala u svakom šoru, pa je tako i on kao mali to činio svake godine. Sada umjesto njega ovaj običaj oživljavaju njegova unučad, a svoj zadatak Kujundžić je pronašao u paljenju kukuruzovine i održavanju vatre.

»Sada, budući da šorova više nema, skupimo se ovdje i prisjećamo se običaja. Kao mali sam uvijek čekao ovaj dan i kao i sva druga djeca tražio što veću vatru, baš isto kao što i sad rade djeca i moja unučad ovdje. Mi smo prije preskakanja pokvasili kosu i lice, a oni to nisu uradili, bit će malo spaljeni, ali neka«, smije se Kujundžić.

Prema *adetu* (običaju) vatra se trebala preskočiti barem tri puta kako bi bili ljepši i zdraviji. Ovo tumačenje, kao i ostala u vezi s ovim običajem, od potpunog zaborava na temelju vlastitih iskustava sačuvao je **Alojzije Stantić**. Kako je Stantić zabilježio, sve do pred Drugi svjetski rat poštivao se 24. lipnja, Ivanje ili Sveti Ivan Cvitnjak (Svitnjak), odnosno blagdan rođenja sv. Ivana Krstitelja kada su bunjevački Hrvati tri dana zaredom navečer palili i preskakali vatru. Kasnije su gar (pepeo) od ivanjske vatre rasuli po njivi da ju zaštite od vremenskih nepogoda.

Ovom prigodom su djevojke pravile i vijence za glavu od ivanjskog cvijeća. Kako je Stantić zapisao, vijenac od sv. Ivana Cvitnjaka djevojke su bacale na krov kuće ili salaša, objesile ga na zid kod ulaznih vrata ili na zabat kuće gdje je visio do drugog Cvitnjaka, da sačuva kuću od groma ili vatre. One su bacale vijenac i na dud, za što se vežu razna gatanja oko udaje djevojaka.

Ovaj običaj godinama unazad neguje i Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta, koji su ovogodišnje *priskakanje vatre* najavili za subotu kraj etno salaša *Balažević* u 20 sati.

J. D. B.

Dužijanca 2024. – najava

7. srpnja – *Dužijanca u Bajmaku* – crkva

sv. Petra i Pavla apostola – u 10 sati

13. srpnja – *Takmičenje risara* – njiva

kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu

– u 6.30

14. srpnja – *Dužijanca u Žedniku* – crkva

sv. Marka Evanđeliste – u 9.30

21. srpnja – *Dužijanca u Tavankutu* – cr-

kva Presvetog Srca Isusova, Tavankut –

u 10.30

24. srpnja – Postavljanje izloga u sredi-

štu grada za natjecanje aranžera izloga

– Subotica – tijekom dana

27. srpnja – Natjecanje u pucanju bičevi-

ma – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika

u Đurđinu – 18 sati

28. srpnja – *Dužijanca u Maloj Bosni* – cr-

kva Presvetog Trojstva u Maloj Bosni – u

10 sati

Konjičke utrke *Dužijanca* – Gradski hipo-

drom, Subotica – 14 sati

od 29. srpnja do 9. kolovoza je radionica

čišćenja žita i pletenje vijenaca – dvori-

šte župe sv. Roka, Subotica

Naši gospodarstvenici (CLXXXVIII.)

»Želimo da kvaliteta govori u naše ime«

»Prvu nagradu koju sam osvojio za svoju rakiju bila je 2016. godine na Festivalu mlade rakije u Mirgešu i to baš za rakiju od kajsije. Nekako me je to i uvuklo u cijelu priču s vlastitim voćnjakom«, kaže proizvođač voća Mario Crnković

Mario Crnković iz Subotice, koji vodi Poljoprivredno gospodarstvo *Crnković*, proizvođač je pretežno kajsija, ali i ostalog voća. Skupa sa suprugom **Nevenom Ademi** odlučili su pokrenuti vlastiti voćnjak. Kako nam govori, relativno su mladi u ovoj branši, oboje su završili fakultete, ali su se zbog određenih životnih okolnosti odlučili za voćarstvo.

Proizvodnja kajsije

Kaže kako su rakiju pekli njegov djed, otac, a od 2014. odlučio se to raditi i on. Najpoznatiji je po rakiji od kajsije.

»Prvu nagradu koju sam osvojio za svoju rakiju bila je 2016. godine na Festivalu mlade rakije u Mirgešu i to baš za rakiju od kajsije. Nekako me je to i uvuklo u cijelu priču s vlastitim voćnjakom. Voćarstvo je oduvijek bilo prisutno u mom životu, a naša obitelj se počela baviti ovim poslom 2021. godine kada smo uzeli salaš u Mirgešu. Podigli smo mladi zasad kajsije na dva hektara s 1.300 stabala s navodnjavanjem jer u današnje vrijeme

to ne ide jedno bez drugog. U međuvremenu smo uzeli u zakup još jedan voćnjak s 400-500 stabala kajsije koja su starija, oko 15 godina, i oko 200 stabala koja su stara 7-8 godina. Ukupno obrađujemo 4 hektara voćnjaka. Uglavnom su to naši domaći hibridi kajsije, ja preferiram *kečkemetsku ružu*, *zaklopačku ružu*, *ceglédi bíbor* i *segedinski mamut*. To su rakijaške i stolne sorte, od njih se dobiva apsolutno najkvalitetnija rakija od kajsije. Ove godine nam je ostalo između 20-30% uroda zbog mraza, kajsija je ipak rodila, imamo višanja, trešanja, šljiva, *viljamovki*, ali na nekih 80% površine nam se nalazi kajsija«, govori Crnković.

Kako kaže, cijena kajsije kao sirovine stagnira posljednjih 10 godina, iako je deficitarna na tržištu. Kajsiju kao sirovinu za rakiju prodaje po cijeni od 80 do 90 dinara po kilogramu, a cijena konzumne kajsije je između 120 i 150 dinara po kilogramu. Na tržnici prodaje direktno za 200 dinara.

»S obzirom na cijenu i da je kajsija uvijek u deficitu, ove godine se to isto pokazalo, radimo i otkup, surađuje-

mo s piljarnicama u Subotici. Ručno beremo prvu klasu kajsija, a dio prodajemo na tezgi koja se nalazi na tržnici na Proizvici», priča Marko i nastavlja: »Nevjerojatno je što se deset godina cijena ne mijenja, a sve ostalo je otišlo gore. Voće kao da stoji u mjestu. Zato su mnogi počupali jabuke i višnje, uništavaju se voćnjaci. Samo kad se uzme cijena goriva i koliko se promijenila za deset godina, sredstva kojima tretiramo voćnjake, svi ostali inputi, sve je otišlo gore, osim cijene voća. Imamo sreću što je kajsija otpornija biljka, pa ne zahtijeva toliko često tretiranje, kao jabuka recimo. Sredstva koja koristimo su na bazi plavog kamena, prskamo 6 do 8 puta, ovisi o samoj godini, nije uvijek isto. Gledamo da koristimo sredstva s malim karencama, koja su dopuštena za korištenje«, kaže Crnković.

Mrazevi, radna snaga, subvencije

Govoreći o izazovima u proizvodnji, kao glavni problem ističe meteorološke prilike i varijacije u temperaturama. Ove godine mrazevi su došli krajem ožujka i travnja, a oni su, kako kaže, najopasniji za kajsiju.

»Kajsija se ni ne preporučuje za proizvodnju ispod 200 metara nadmorske visine, mi smo na nekih 150 metara, što znači da smo malo ispod granice. Postoje sorte koje se mogu uzgajati, to su kasnije sorte, a na pun urod se može očekivati između svake treće do pete godine. Uz sve to, kajsija je i dalje rentabilna, naravno ako se svi faktori poklope. Ove godine smo zbog mraza ostali na oko 20-30% uroda, pokrit ćemo se nekako, ostaje da se nadamo kako će sljedeće godine biti bolje. Radna snaga nam je ozbiljan problem, naći dobre ljude koji imaju iskustva u branju kajsija. One se beru selektivno jer ne zriju odjednom. Mora se stalno raditi dok ne dođe do posljednje faze zrenja kada se odvaja za proizvodnju sokova, pekmeza ili destilata. Dobili smo subvencije od države za mulčer prije dvije godine, pokrili smo dio navodnjavanja putem natječaja u vidu beskamatnog kredita. Dobili smo oko 60% povrata sredstava, bez toga teško da bismo mogli bilo što učiniti. Mislim da bi subvencije mogle biti mnogo veće i bolje, ali snalazimo se kako znamo i umijemo«, govori Crnković.

Kaže kako životni vijek jednog voćnjaka u mnogome ovisi o načinu sadnje i kvaliteti sadnica koje se uzimaju od rasadnika. Tržište je preplavljeno lošim sadnim materijalom, stoga je konstatna potraga za kvalitetnim rasadnicima.

»Kada se dođe do kvalitetnih sadnica, moderniji voćnjaci se sade gušće kako bi bili intenzivniji i ranije donosili plod, njihov vijek trajanja u slučaju kajsije je u prosjeku od 14 do 18 godina. Stariji voćnjaci koji su se sadili na većim razmacima imaju duži životni vijek, oni čak mogu prebaciti i 20 godina ako se dobro održavaju. Kajsija ima problem s apopleksijom ili 'srčanim udarom' kajsije. Najkritičnija je između 5. i 7. godine. Ako taj period preživi, onda je sve u redu. Apopleksija je zapravo bakterioza, tj. napad više vrsta bolesti što dovodi do sušenja stable. To je jedan u nizu problema za koji ne postoji nikakav lijek

niti objašnjenje zašto se to događa«, naglašava Crnković.

Cilj – craft rakija

Crnković nam kaže kako su ušli u proces registracije destilerije, ispunjavaju sve uvjete, ali još nisu ušli u registraciju prodaje. Potrebno im je povećanje proizvodnje kako bi se posao isplatio. Cilj im je dostići razinu od 2.000 do 3.000 litara rakije od kajsije kako bi mogli ispoštovati dažbine prema državi, a da pritom imaju profit od prodaje.

»Za sada još nismo došli do proizvodnje tolike količine kajsije kojom bismo ostvarili isplativost destilerije. Bez obzira koliko proizvodio rakije, moraš zadužiti 3.000 akciza, kontrole su dva puta godišnje, tako da ostavljamo destileriju za budućnost. Kao što postoje craft piva, tako postoje i craft rakije. Naša rakija je izuzetne kvalitete i njom se možemo ponositi. Nije to kao nekada da se otpad stavlja u rakiju, mi radimo selektivni proces, pasiranje, čišćenje, čisto posuđe, 80% kvalitete ovisi o tim koracima. Iza nas su deseci zlatnih medalja koje smo pokupili na raznim festivalima po Srbiji, to su sve prestižni festivali. Jedino još nismo nastupili na *Novosadskom sajmu* jer tamo moramo imati registriranu destileriju, a mi proizvodimo zasad kao poljoprivredno gospodarstvo. Hoćemo da se istaknemo svojom kvalitetom, ne kvantitetom, to nam je cilj kojem stremimo. Želimo da kvaliteta govori u naše ime. Osim kajsije, radimo i *viljamovku*, dunju, trešnju i višnju. Radimo i na popularizaciji destilata višnje i trešnje, jer je na ovim prostorima manje zastupljena«, zaključuje Crnković.

I. U.

Predstavljena knjiga *Hod petrovaradinskih belega – tri sećanja na baštinu*

Neispričana priča o »predgrađu«

Kao šesto, najnovije izdanje Zaklade Spomen-dom bana Josipa Jelačića iz Petrovaradina nedavno je objavljena knjiga *Hod petrovaradinskih belega – tri sećanja na baštinu* troje autora: konzervatorice i arhitektice **Slobodanke Babić**, akademskog slikara dr. sc. **Danila Vuksanovića** i arhitekta dr. sc. **Darka Polića**.

Tema knjige su petrovaradinska predgrađa – Stari i Novi Majur, tri studije u njoj bave se nastankom naselja i arheološkim tragovima, zaštićenim objektima kulturnog naslijeđa, donoseći ujedno pregled karti/mapa od početka 18. do 20. stoljeća i urbanističkih planova od poslije Drugog svjetskog rata do danas. Dio se bavi Preradovićevom ulicom koja nestaje... *Hod petrovaradinskih belega* obogaćen je fotografijama starih kuća od kojih su neke srušene posljednjih godina, a kroz analizu fasada bavi se i vrijednostima stanovnika Petrovaradina.

Knjiga je predstavljena na nedavnoj promociji u Kulturnoj stanici *Svilara* u Novom Sadu.

»Ideja je bila da Petrovaradin prikazemo na malo drugačiji način. Kad se govori o Petrovaradinu, govori se samo o tvrđavi i podgrađu, a zapravo pravi Petrovaradin je ono što se u literaturi naziva predgrađe – Stari i Novi Majur. To su dijelovi Petrovaradina dugačke povijesti, puni života i ljudi koji baštine tu tradiciju. To je nekako neispričana priča koju smo nas troje autora, dvoje arhitekata i jedan slikar, odlučili s tih aspekata osmotriti«, izjavio je za RT Vojvodine jedan od autora knjige Darko Polić.

Po njegovim riječima, studije su potaknute istraživačkim radom pokojnog kulturnog djelatnika i predsjednika mjesnog HKPD-a **Jelačić Petra Pifata** (1982. – 2022.) koji je petrovaradinsko predgrađe »podigao na pijedestal« te utjecao da se taj dio mjesta promatra na drukčiji način.

Autorica Slobodanka Babić je na promociji knjige kazala kako je ostatak Petrovaradina »nekako uvijek bio u sjeni Tvrđave, ali mi ne možemo govoriti o tom moćnom bastionu, a da ne proučimo razvoj prostora oko njega jer su utjecali jedan na drugog«, objavio je novosadski *Dnevnik*.

»Ovo je bila prilika da brojne podatke, s kojima sam se susrela tijekom desetljeća, ugledaju svjetlost dana i da potaknem mlade da shvate kako je Petrovaradin nepravedno zapostavljen u valorizaciji njegovog kulturnog naslijeđa«, rekla je Babić.

Objavljivanje ove knjige podržalo je Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

H. R.

Prelje na otvorenju IPA projekta

BAJA – Ženska pjevačka skupina *Prelje* HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice nastupila je u sklopu programa *Muzika, pjesma i ples iz Bačke* koji je u subotu, 22. lipnja, u Baji, održan u sklopu otvorenja prekograničnog IPA projekta *Border that unites us* (Granica koja spaja). Nositelji projekta su Muzej *Tűrr István* i Kulturni centar Bačke iz Baje (Mađarska) i Učiteljski fakultet na mađarskom jeziku iz Subotice i Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara iz Sente (Srbija). Nastup *Prelje* osiguran je posredovanjem Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Jedan od ciljeva ovog IPA projekta je prezentacija bogatog kulturnog diverziteta Bačke te su u subotu u Baji nastupili i glazbene i plesne skupine KUD-ova Mađara, Srba, Slovaka, Rusina i Rumunja iz Vojvodine.

Održan je i okrugli stol *Granica koja nas spaja* s temama o identitetu, kulturnom naslijeđu i granicama.

Predstavljanje Leksikona u Subotici

SUBOTICA – Hrvatsko akademsko društvo organizira predstavljanje 15. i 16. sveska *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* u Subotici, koje će biti održano u utorak, 2. srpnja, u čitaonici (na katu) Gradske knjižnice. Sveske će predstaviti **Mato Groznica**, predsjednik HAD-a, **Stevan Mačković**, ravnatelj Povijesnog arhiva Subotica i **Slaven Bačić**, glavni urednik *Leksikona*. Početak je u 18 sati.

Hrvatska riječ i ZKVH na Hrvatskom iseljeničkom kongresu

PULA – »Hrvatski iseljenici i potencijal za budućnost Hrvatske« tema je 6. Hrvatskog iseljeničkog kongresa koji se od 27. do 30. lipnja biti održan u Puli. Na temu *Broj Hrvata u Vojvodini/Srbiji i izazovi opstanka kroz markere kulturnog identiteta* izlaganje će imati glavna i odgovorna urednica *Hrvatske riječi* **Zlata Vasiljević** i ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković**. Hrvatski iseljenički kongres održava se od 2014. s ciljem umrežavanja i povezivanja iseljene i domovinske Hrvatske.

Priskakanje vatre u Tavankutu

TAVANKUT – *Priskakanje vatre* u Tavankutu, u organizaciji HKPD *Matija Gubec*, bit će održano sutra (subota, 29. lipnja) ispred etno salaša *Balažević*, s početkom u 20 sati. Program podrazumijeva paljenje i priskakanje vatre, koju će priskakati članovi Društva u nošnjama i ostali posjetitelji. Uz *priskakanje vatre* veže se i običaj da mlade djevojke, jedna drugoj, ispletu vijenac od ivanjskog cvijeća, te će s time na glavi odigrati nekoliko bunjevačkih igara.

Književni salon s Mirkom Kopunovićem

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* organiziraju Književni salon na kojem će biti predstavljeno književno stvaralaštvo subotičkog književnika **Mirka Kopunovića**. Salon će biti održan u četvrtak, 4. srpnja, u dvorištu Hrvatskog doma – Matice (ulaz iz Laze Mamužića 22), s početkom u 19 sati. Ovom prigodom bit će predstavljene dvije Kopunovićeve knjige: knjiga pjesama na bunjevačkoj ikavici *Dok je svita* (Hrvatska čitaonica Subotica, 2022.) i knjiga kratkih priča *Fajrunt u Istarskoj ulici* (Inovativna mreža, Subotica, 2022.). Osim autora, o knjigama će govoriti profesorice književnosti **Klara Dulić Ševčić** i **Nevena Mlinko**, novinar **Zlatko Romić** te povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**. Moderatorica je **Katarina Čeliković**.

Marijanski pučki festival u Monoštoru

»Zdravo budi, Marijo«

Sudjelovale su pjevačke skupine i glazbenici iz Srbije i Hrvatske, a programski akcent bio je na predbožićnim marijanskim pjesama

Kako su monoštorski Hrvati veliki štovatelji Blažene Djevice Marije, mjesni KUDH *Bodrog* je 2006. godine pokrenuo Festival marijanskog pučkog pjevanja (Međunarodni marijanski pučki festival). I ove godine, 22. lipnja, istim povodom u monoštorskoj crkvi svetog Petra i Pavla okupile su se pjevačke skupine iz Srbije i Hrvatske. Ovogodišnji festival održan je pod sloganom »Zdravo budi, Marijo«, a fokus je bio na predbožićnim (adventskim) marijanskim pjesama, budući da se, kako je naglašeno, pobožnost prema Djevici Mariji očitovala u radosti predbožićnih pučkih napjeva.

Nastupile su pjevačke skupine KUD-a *Seljačka sloga* iz Šljivoševaca, GKUD-a *Ravangrad* iz Sombora, KUD-a *Seljačka sloga* iz Gradišta, vokalna solistica **Marija Kovač** i **Filip Čeliković** (orgulje) iz Subotice te domaće glazbene snage: *Kraljice Bodroga*, *Bodroški bečari* i Dječji zbor KUDH-a *Bodrog* i tamburaši odsjeka Muzičke škole *Petar Konjović* u Monoštoru.

Bogatstvo pučkih napjeva

»Pjesma je utkana u samo biće monoštorskog naroda, vjernoga puka koji je kroz vjeru stvarao glazbeno-tradi-

cijsku kulturnu povijest kroz desetljeća. Iznimno bogati pučki, marijanski napjevi pripadaju biserima tradicijske glazbene baštine Monoštora, a u njima je sačuvano narodno sjećanje na biblijsku tematiku koja je ispjevana jednostavnim narodnim jezikom, a i danas se izvodi na način kako su ih nekada izvodile žene prije sto i više godina u selu. Ukoliko su šume i vode oblikovale način života stanovnika Monoštora, stvarajući jedinstveno harmoničan spoj okruženja i tradicije, onda je vezanost katoličkog puka na vjeru nadahnuo prebogatiju tradicijsku baštinu u vidu marijanskih pučkih napjeva. Ova činjenica nam je danas itekako važna, kada smo započeli proces nominacije nematerijalnog kulturnog naslijeđa Hrvata na nacionalnu listu nematerijalne kulturne baštine Srbije, odnosno kada smo započeli nominaciju dvoglasnog pjevanja šokačkih Hrvatica iz Monoštora na tu listu«, rekla je u uvodu programa predsjednica KUDH-a *Bodrog* **Anita Đipanov Marijanović**.

Koncertni program bio je povezan u jednu cjelinu, a završen je zajedničkom izvedbom pjesme *Čuj nas, Majko, nado naša* te uz poruku: »Glazba je nadahnuće, pjesme su mir i molitva. Neka nam je svima Marija uzor i inspiracija za dobra djela.«

S obje strane Dunava

Šokačke udruge s obje strane Dunava dobro su povezane te su na monoštorskom festivalu ove godine bili KUD-ovi *Seljačka sloga* iz Šljivoševaca i Gradišta.

»Naše Društvo obnovilo je rad 2003. godine nakon duge stranke uvjetovane *Hrvatskim proljećem*. Organiziramo smotru *Suncokret mi urodio, diko*, koja će ove godine biti dvadeseta. Nadamo se da ćemo ove godine ugostiti i Monoštorce. Inače, prvi puta smo u Monoštoru i predstavili smo se s tri marijanske pjesme. Jedna od njih, *Šitna ljubica* je autohtona i njezin je autor teksta i glazbe pokojni orguljaš iz Šljivoševaca **Jozo Azenić**«, kaže voditelj KUD-a *Seljačka sloga* iz Šljivoševaca **Josip Varžić**.

»Rado smo prihvatili poziv predsjednice KUDH-a *Bodrog* jer volimo doći i nastupati kod naših Hrvata Šokaca gdje god oni žive. Ovo nam je prvi nastup u Monoštoru i jako nam je lijepo ovdje. Izvodili smo pjesme koje se danas u selu više ne izvode. Riječ je o pjesmama koje su pjevale naše bake kad su bile mlade. Mi kao voditelji KUD-a istražujemo tradiciju pjevanja, plesa i glazbe u selu te to nastojimo oživjeti. U pjesmama koje smo izveli večeras ima, što bi rekli etnolozi, naslaga tradicije, one

se u nekim momentima razlikuju od onih u službenim crkvenim pjesmaricama. Jednu od pjesama *Zdrava budi, Marijo, Bog te je proslavio* izveli smo na ikavici, poput naših baka«, navodi **Vinko Babić** iz KUD-a *Seljačka sloga* iz Gradišta.

Organizatori na festival redovito pozivaju i udruge iz okolice koje njeguju pravoslavnu duhovnu glazbu, a ove je godine to bio GKUD *Ravangrad* iz Sombora, odnosno njihova ženska pjevačka skupina *Varošanke*.

»Predstavljamo se s tri pjesme posvećene Djevici Mariji, dvije su iz katoličke a jedna iz pravoslavne tradicije. Festival je odličan, dolazimo redovito, imamo odličnu suradnju s *Kraljicama Bodroga*«, kaže **Kata Čonić** iz GKUD-a *Ravangrad*.

Među ostalim, ovom događaju nazočili su i predstavnici Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Katoličke Crkve i hrvatskih udruga.

Pokrovitelji Marijanskog pučkog festivala u Monoštoru bili su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Grad Sombor, Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

D. B. P.

Jedanaesti saziv likovne kolonije *Panon Subotica*

Široka paleta boja i motiva

Likovna kolonija *Panon Subotica*, u organizaciji HLU-a *Croart*, ponovno je okupila slikare, amatere i profesionalce. Na jedanaestom sazivu kolonije, održanom proteklog vikenda u Studentskom odmaralištu na Paliću, sudjelovalo je 27 slikara iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. Uz dvadeset slikara domaćeg *Croarta*, stvarali su i članovi partnerskog *Bel-art*a iz Belišća te još troje slikara gostiju. Nastala djela predstavljena su na zatvaranju kolonije.

»Na ovim platnima uočava se obilje, širok dijapazon boja, motiva i likovnih tehnika. Zastupljeni su gotovo svi slikarski žanrovi, od akta do pejzaža, od animalnih preko floralnih do lirski intoniranih izraza. U duhu naziva kolonije, najzastupljeniji su radovi koji nose panonske motive«, kaže povjesničar umjetnosti **Branimir Koplivić**.

Organizatori kažu kako kolonija nije samo mjesto za stvaranje već i za razmjenu iskustva te uspostavljanje

novih prijateljstava. Predsjednica *Croarta* **Nela Horvat** i bivši predsjednik te udruge **Josip Horvat** najavili su nastavak suradnje slikara iz panonske regije u »stvaranju lijepoga«.

»Više od riječi govore ove slike za sva vremena, da smo postojali i stvarali željom da se iskažemo u 'stvaranju lijepog', kazao je Horvat.

Koloniju je zatvorio član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za kulturu **Denis Lipozenčić**.

»Panonsku priču doživljam kao stvaranje lijepog, prijateljstava, način življenja... Ovakvu panonsku priču Hrvatsko nacionalno vijeće svesrdno podržava i podržavat će i dalje«, rekao je Lipozenčić.

U ime udruge *Bel-art* obratio se **Ivan Vajda** koji je najavio da se ova likovna suradnja nastavlja u rujnu, na koloniji *Panon Belišće 2024.*

D. B. P.

Izložba *Vrijeme nade* u Zagrebu

Hrvatsko-ukrajinska slamarska veza

kulturnom razvoju ukrajinske nacionalne manjine u Hrvatskoj tako i zajednici Hrvata u Srbiji, očuvanju njihovog identiteta, te izazvati interes javnosti za ovu temu... S nadom očekujemo da nematerijalno kulturno dobro – umijeće pletenja biljnim materijalima nađe svoje mjesto na Reprezentativnoj listi svjetske baštine UNESCO-a, a umijeće slamarstva Hrvata Bunjevaca postane priznati element zajednice Hrvata u Srbiji», navedeno je u najavi izložbe.

Izložbu je otvorila supruga veleposlanika Ukrajine u Hrvatskoj **Nina Kyrlych**. Prisutne je pozdravila ravnateljica Narodnog sveučilišta Dubrava **Sandra Banić Naumovski**, a o značaju izložbe govorili su umjetnički ravnatelj Međunarodne smotre folklor Zagreb dr. sc. **Tvrtko Zebec** i glasnogovornica Ministarstva kulture i medija Hrvatske **Renata Margaretić Urlić**.

U sklopu izložbe, u utorak i srijedu, zainteresirani su mogli polaziti umjetničke radionice koje su vodile Jozefina Skenderović i Marija Kravčuk.

Izložba *Vrijeme nade* može se pogledati do 5. srpnja. Priređena je u sklopu 58. Međunarodne smotre folklor Zagreb, a neki od pokrovitelja su

U galeriji *Kontrast* Kulturnog centra *Dubrava* u Zagrebu u ponedjeljak, 24. lipnja, otvorena je izložba »Vrijeme nade: slamarska umjetnost – nematerijalna kulturna baština Hrvata Bunjevaca i Ukrajinaca«. Na izložbi su predstavljeni radovi dviju poznatih umjetnica u tehnici slame **Jozefine Skenderović** iz Subotice u Srbiji i **Marije Kravčuk** iz sela Tulyčiv kod Volyna u Ukrajini. Autorica izložbe je dr. sc. **Lucija Franić Novak**, viša stručna suradnica za programe hrvatske tradicijske kulture pri Narodnom sveučilištu u Dubravi.

»Jozefinina sklonost detaljima u tehnici slame vidljiva je posebno na slikama od slame i u krunama od slame koje radi za svečanost zahvale, proslavu nakon žetve, dok Marija svoju umjetničku inspiraciju crpi iz korijena tradicijskih običaja iz ukrajinske žitnice, a njezin svijet mašte u simbiozi s čudesima prirode njezinu stiliziranu slamarsku umjetnost čini osebujnom i prepoznatljivom«, navodi dr. sc. Franić Novak.

Projekt »Vrijeme nade« potiče kulturnu suradnju te naglašava potrebu očuvanja nematerijalne baštine.

»S obzirom na iznimnu vrijednost nematerijalne kulturne baštine, posebice umijeća izrade predmeta od slame, očekujemo da će ovaj događaj značajno doprinijeti kako promociji kulture ukrajinskog naroda,

Ministarstvo kulture i medija Hrvatske, Ministarstvo znanosti i obrazovanja Hrvatske i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

H. R.

Proslavljeno Gerardovo u Somboru

Na obljetnicu smrti bačkog kandidata za oltar, o. **Gerarda Tome Stantića**, 24. lipnja u Karmelskoj crkvi sv. Stjepana kralja u Somboru svečano je proslavljen njegov rođendan za nebo i zemni rođendan sv. Ivana Krstitelja.

Predslavitelj na svetoj misi bio je novi zrenjaninski biskup mons. **Mirko Štefković**, uz koncelebraciju subotičkog biskupa mons. **Franje Fazekasa**, vicepostulatora o. **Zlatka Žuvele**, karmelićanina iz Remeta o. **Zlatka Pletikosića** te brojnih drugih svećenika Subotičke biskupije.

Nakon mise upriličena je molitva kod groba o. Gerarda koji se nalazi u crkvi.

Svetu misu svojim su glasovima obogatili članovi Katedralnog zbora **Albe Vidaković** iz

Krizma u Opovu

Zrenjaninski biskup msgr. **Mirko Štefković** podijelio je sakrament svete potvrde 16. lipnja u župnoj crkvi sv. Elizabete Ugarske u Opovu. Sakrament je primilo petero djece. U odnosu na prethodno krizmanje prije četiri godine, kada je bilo samo dvoje djece, ovogodišnji broj od petero djece ulijeva novu nadu u revitalizaciju župe u Opovu. Prema riječima župljanke **Blaženke Horvat**, primjetan je porast prisustva vjernika u crkvi. Prošlog tjedna zabilježeno je prisustvo 105 vjernika, a cilj im je privući što više mladih.

Subotice kao i hodočasnici, među kojima su najbrojniji bili župljani sv. Josipa Radnika iz Đurđina, rodne župe o. Gerarda.

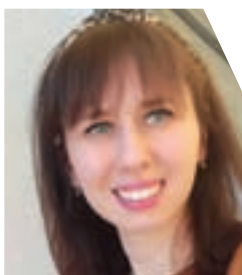
Izvor: FB stranica Karmelski svjetovni red Sombor

Mlada misa don Ive Šokčića

U subotu, 29. lipnja, s početkom u 11 sati bit će mlada misa don **Ive Šokčića**. Misa će biti održana u rodnoj župi mladog salezijanca, u crkvi Isusova Uskrsnuća u Subotici.

Mladaj misi je prethodila trodnevna priprava, čiji se posljednji dan održava danas (petak) u 19 sati kada će don **Ivan Širić** predvoditi misu, a animirat će VIS *Ritam vjere*.

Don Ivo Šokčić zaređen je za svećenika za Hrvatsku salezijansku provinciju svetog Ivana Bosca 22. lipnja u Zagrebu. Toga dana zagrebački nadbiskup don **Dražen Kutleša** zaređio je petnaestoricu novih svećenika za Zagrebačku nadbiskupiju, za Hrvatsku franjevačku provinciju svetih Ćirila i Metoda, za Hrvatsku karmelsku provinciju svetog oca Josipa i za Hrvatsku salezijansku provinciju svetog Ivana Bosca.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Biti kršćanin ne podrazumijeva samo tek u mislima prihvaćati ono što kršćanstvo naučava već to podrazumijeva i određeni način života. Jer, biti Kristov učenik nije samo poznavati njegov nauk, nego taj nauk i živjeti. A Krist ne traži od čovjeka ništa što on sam već nije živio i što u svome zemaljskom životu nije primjenjivao, te tako ljudima pokazao da je ono što on od njih traži moguće slijediti na ovome svijetu. Ipak, kršćane je često potrebno podsjećati da je kršćanstvo mnogo više od prihvaćanja vjerskih istina, mnogo više od molitve i vjerske discipline, da je ono stil života. Pavao upravo to ove nedjelje u svojoj poslanici objašnjava Korinćanima (usp. 2Kor 8,7.9.13-15).

Davati i primati

Krist je svojim učenicima cijeli Zakon i proroke sažeo u dvije zapovijedi ljubavi prema Bogu i prema blišnjemu. U ovim dvjema zapovijedima krije se bit kršćanstva i razotkriva se na najjednostavniji način kako kršćanski život treba izgledati. A ljubav prema blišnjemu najbolje se ogleda u čovjekovoj spremnosti da pomogne onome koji je u potrebi. Siromaštvo je uvijek bilo i bit će jedan od najvećih čovjekovih problema. Ujedno i izvor mnogih drugih problema. Zato je oduvijek pomoć siromašnima jedan od najboljih načina pokazivanja ljubavi prema blišnjemu. Pavao piše: »Kao što se u svemu odlikujete – u vjeri, i riječi, i spoznanju, i svakoj gorljivosti, i u ljubavi svojoj prema nama – odlikujte se i u ovoj darežljivosti« (2Kor 8,7). Tako Pavao vrlo direktno opominje da vjerniku nije dovoljno poštivati samo prvu polovicu zapovijedi ljubavi, nije dovoljno svojim djelima očitovati samo ljubav prema Bogu. Zapravo, Boga ne može ljubiti onaj koji ne ljubi čovjeka jer Bog se nalazi u svakome od nas. Te dvije ljubavi se prožimaju i čine jednu ljubav koju u sebi nosi onaj tko je ui-

Kršćanin pomaže

stinu prožet Kristovim duhom. Stoga bilo koja vrsta ispunjavanja vjerskih propisa, pobožnost i revnost u vjerskoj praksi nije dovoljna ukoliko nije praćena ljubavlju prema blišnjemu. A što je ljubav drugo nego pomoći onome tko je u potrebi. Pomoć je potvrda ljubavi i njezin znak. Pomoć siromahu posebno je Bogu važna. Biblija nas na mnogo mjesta na to potiče. Evo, i Pavao potiče bogate Korinćane na pomoć zajednicama koje oskudijevaju u materijalnom. I svi smo i sami pozvani na taj način pomagati.

»U sadašnjem trenutku vaš suvišak za njihovu oskudicu da jednom njihov suvišak bude za vašu oskudicu...« (2Kor 8,14). Pavao potiče Korinćane na pomaganje i zaključkom da će možda jednom doći trenutak kada će i njima trebati pomoć, a da će tada njima pomoći oni koji sada nemaju. U životu nikada ne znamo što nas sutra čeka. Gospodin pred nas stavlja različite kušnje i križeve, a u tim trenucima šalje i dobre ljude po kojima nam pomaže. Sve što činimo jednom će se naplatiti, i dobro i loše, nešto na ovome, a nešto i na onome svijetu. Ako smo činili dobro, dobru se možemo i nadati. Bratska kršćanska ljubav treba uvijek biti na djelu u jednoj kršćanskoj zajednici.

Krist kao uzor

Ponekad je teško pomagati, jer to znači izlaziti iz svoje zone komfora, ponekad znači odricanje, napuštanje svojih želja. Mislimo ne možemo, kako ćemo, tko to još u našem okruženju radi. Ali uradio je Krist. »Ta poznate darežljivost Gospodina našega Isusa Krista! Premda bogat, radi vas posta siromašan, da se vi njegovim siromaštvom obogatite« (2Kor 8,9). I treba li nam drugog uzora? Treba li nam većeg poticaja? Na koncu možemo zaključiti Kristovim riječima »Idi pa i ti čini tako!« (Lk 10,37).

Radionica u susret *Takmičenju risara*

Čuvarice umijeća zvanog DOMAĆA TARANA

»Tarana se najčešće pravi/pravila u kolovozu. Nije dobro kad je jako sunce, a nije dobro ni kad je vlažno vrijeme. Obično se pravi kad se ovrše, uvuče slama i porade poslovi. Špediter se oslobodi, prostru se čaršapi (stolnjaci) i pravi se tarana za cijelu godinu«, priča Slavica Prčić

U organizaciji Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* u subotu je, 22. lipnja, kod Risarskog salaša u Đurđinu održana radionica pravljenja tarane. I ove godine radionica je okupila 20-ak vrijednih žena iz Subotice, Žednika i Đurđina koje su od brašna, vode i jaja napravile domaću taranu koja će se kuhati na *Takmičenju risara* 13. srpnja.

Radionica za sve generacije

Članica *Dužijance* **Marija Kujundžić** iz Subotice već godinama je organizatorica ove radionice. Kaže kako na taj način pokušavaju umijeće pravljenja ovoga tradicionalnog bunjevačkog jela sačuvati od zaborava i prenijeti na mlađe naraštaje.

»Mi smo napravili taranu koju će kuhati natjecatelji u kuhanju ovoga jela za vrijeme manifestacije *Takmičenje risara*. Vrijedne žene su od brašna, jaja i vode napravile 25 kg tarane. To će biti dovoljno za prijavljene ekipe za natjecanje, obično ih svake godine bude od šest do osam. Zadovoljna sam odazivom žena, samo što se svake godine odazovu iste. Mi bismo voljeli kada bi nam se priključile i neke nove, mlađe, što je i jednim dijelom smisao naše radionice. Najviše ima prisutnih žena iz Đurđi-

na, one su ovdje domaće, a one najviše sudjeluju i pomažu u organizaciji *risarskog ručka* (doručka) za *Takmičenje risara*, budući da za njega svake godine peku kruh i prave *kiselnu* (kiselo mlijeko)«, priča Kujundžić koja je između ostaloga i koordinatorica žena za *risarski ručak*.

Kako kaže, od ove tarane neće preostati za prodaju, ali će vrijedne žene napraviti još te će posjetitelji *Takmičenja risara* imati priliku kupiti i domaću suhu taranu na jednom od prodajnih štandova. Na radionici je svake godine, pa tako i ove, bila prisutna **Zorica Ivković** iz Subotice. Ona često za sebe i druge pravi domaću taranu, a rado je proces izrade podijeliti i s nama.

»Kada pravim taranu, pravim ju od 3 kg brašna, 13 jaja, 2 dl vode i žličice soli. Sastojke pomiješam, tj. postupno dodajem sve uz neprestano trljanje dlanovima. Trlja se dok se ne dobije kompaktna masa tijesta koja se potom stavlja u protak i dlanovima trlja. Ono što prođe kroz protak stavlja se u sito, sije se i ono što ostane u situ je tarana. Ona se mora dobro osušiti pa se iz sita reda na stolnjake, najbolje je kada su oni prostrti vani, da se suši prirodno, na suncu. Za dobro osušenu taranu potrebno je i sedam dana. Dok je tarana na stolnjaku, trebaju ju povremeno preokretati kako bi se ravnomjerno sušila i kako bi ju dodatno oblikovali«, priča Ivković.

Degustacija napravljenog

Iako je za dobro osušenu taranu potrebno nekoliko dana sušenja, ako će se odmah kuhati, može se koristiti i tarana napravljena istoga dana. Tako su i ove oku-

pljene žene odmah i degustirale ono što su napravile, zahvaljujući kuharici **Slavici Prčić** iz Đurđina. Prčić je nekoliko puta sudjelovala na natjecanju kuhanja tarane na *Takmičenju risara*, gdje je jednom osvojila i prvo mjesto. Ova velika majstorica kuhanja tarane otkrila nam je svoje male tajne.

»Za šest osoba potrebno je 0,5 kg tarane, 2 glavice crnog luka, 2-3 krumpira, domaća *divenica* (kobasica), količina po želji, crvena mljevena paprika, *vegeta*, papar i sol po okusu i 2,5 l vode. Prvo se ugrije domaća mast. Doda se luk koji se malkice posoli kako ne bi gorio i puštao jak miris. Pirja se i kad se zastakli i omekša, doda se na kockice isječen krumpir. Koji minut se to sve pirja i onda se doda domaća kobasica isječena na kolutove. U to se stavi i malo mljevene crvene paprike i prelije se vodom. Kada je krumpir skuhan, doda se tarana, ako je svje-

ža kao što je kod nas bio slučaj. Ako imate jako osušenu, staru taranu, dodate ju kada je krumpir napola kuhan. Kada tarana nabubri, ručak je gotov«, priča Prčić.

Osim što kuha, Prčić pravi i domaću taranu. Kaže, najbolje ju je praviti ljeti, ali kada nije jako sunce, da se ne izvuče žuta boja.

»Tarana se najčešće pravi/pravila u kolovozu. Nije dobro kad je jako sunce, a nije dobro ni kad je vlažno vrijeme. Obično se pravi kad se ovrše, uvuče slama i porade poslovi. Špediter se oslobodi, prostru se *čaršapi* (stolnjaci) i pravi se tarana za cijelu godinu. Kadgod su pravili pun džak tarane i to je cijelu zimu bilo dobro.«

J. D. B.

O prezimenima bačkih Hrvata (LXXXII.)

Carev

Prezime se javlja u Subotici i Somboru u obliku **Car**, **Carić**, **Carev** i **Carević**. U Somboru je zabilježeno još u prvoj polovici 18. stoljeća. Po **Iliji Džiniću**, prezime je nastalo po nadimku »car«. Nosioci ovog prezimena su se izgleda prvobitno prezivali **Čirić**, na što ukazuje jedan zapis iz 1721. Carević alias Čirić. Najpoznatiji predstavnici ovog roda su svećenik **Andrija Car** (1857. – 1911.), nogometaš **Ivan** (1905. – 1982.), te šahist i novinar **Petar** (1914. – 1982.). Andrija je ušao u shematizme i druge zapise kalačke nadbiskupije, a Ivan

nego što se traži. Ovako što može da se desi samo sa Bunjevcem. No nije usamljeni slučaj. Novinar biti u Somboru, znači zaradu, koja je dostatna, da čovik ne umre od gladi«. Zatim nabroja uspjehe P. Careva u šahovskom natjecanju. Na kraju piše: »Svaki narod se ponosi sa svojim majstorima u šahu, svakog svog sina talentiranog pomaže, da dodje do te titule. Ako triba staraju se za nameštenje, ne žale novca da mu se pruža prilika usavršavanja. A koliko Bunjevca zna, da je Carev Bunjevac?«

Poslije rata

Poslije Drugog svjetskog rata Carev je radio u Povijesnom arhivu u Somboru. Također je nastavio svoju šahovsku karijeru. Bio je dopisnik šahovske rubrike *Politike*, *Dnevnika*, *Sportskih novosti*, *Magyar Szó*a i *Somborskih novina*. Bio je jedan od organizatora memorijalnog šahovskog turnira *Ivan Parčetić*, koji se i danas održava.

Bio je šahovski sudac na međunarodnim natjecanjima. U svojoj šahovskoj karijeri postignuo je mnogobrojna priznanja. Nosio je titulu nacionalnog majstora. Primio je Orden rada sa zlatnim vijencem i Oktobarsku nagradu grada Sombora. Utjecao je na mlađe generacije šahista.

Šahovski anali

Martin Matić u gore navedenom članku citira izvatke iz raznih novina (1940.) koje se odnose na Careva. Na šahovskom turniru u Zagrebu (kolovoza 1940.) natjecali su se 32 najbolja amatera u dvije grupe. Carev je bio sedmi u svojoj grupi. *Novosti* tom prilikom

pišu: »Carev je zasluženno osvojio svoju nagradu. Pored solidne teoretske spremne on je pokazao mnogo originalnih partija, kojima je dokumentirao svoj veliki talenat. Šteta što nije u mogućnosti da preko godine trenira sa sebi ravnim partnerima ili jačim od njega što bi mu znatno pomoglo da izdrži veliku i napornu turnirsku borbu. On je u stalnom napretku i od njega još mnogo očekujemo«.

Zagrebački *Jutarnji List* ovo piše: »Petar Carev Sombor: talentiran, poletan i živ igrač, nadaren fantazijom, brzim shvaćanjem i bistrim sudovima. Carev neobičnom lakom postizava uspjehe i niže poene. U igri mu je teško uhvatiti pravac i odrediti stil, međutim jedno je točno: i u igri i životu odlikuje mu ista crta – lakoumnost. On nema velikih pretenzija, njemu je turnir više-manje zabava, što kraj danih rezultata još više podcrtava njegov talent.«

Šahovski pregled (Beograd) iznosi sljedeći sud o Carevu: »Petar Carev – najzanimljiviji šahovski umetnik. Ume da zablista, da bi odmah potom zašao za oblak. Inventivan duh! Prema snazi mogao je ući u finale.«

i Petar imaju biografije u *Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*. Genealogija Petra Careva izgleda ovako: **Jakov** i **Eva Kekezović** (vj. 19. XI. 1792.); **Jakov** i **Magdalena Kalčević** (vj. X. 1821.); **Ivan** i **Agata Beretić** (vj. 12. XI. 1845.); **Josip** i **Etelka Kaić** (vj. 24. V. 1887.); **Đula** i **Klara Mandić** (vj. 12. XI. 1910.).

Novinar i šahist

Petar Carev bio je član somborskog *Miroljuba* od osnivanja (1936.). U mladosti je radio kao novinar. Surađivao je u *Glasu naroda*, *Našim novinama*, *Slobodnoj Vojvodini* i drugim redakcijama. Čuveni somborski odvjetnik **Martin Matić** opisao je Petra Careva u jednom svom tekstu objavljenom u *Bunjevačkim novinama* (22. III. 1940.). Tu piše: »Mlad novinar, svega mu je 25 godina. Novinar je, jer ne može da dobije nameštenje odgovarajuće svojoj školskoj spremi. Kada traži koje nameštenje bude odbijen, jer ili nema dovoljnu školsku spremu, ili ima veću,

Giza Vuković

Po mnogima, najpoznatija subotička glumica modernog doba **Gizela Giza Vuković** rođena je 5. rujna 1926. godine. Ponešena strašću prema dramskoj umjetnosti, odlučila je svoj život posvetiti glumi. I, za razliku od mnogih drugih osobnih životnih odluka, prilikom izbora profesije nije pogriješila. Jer bila je naprosto rođena za glumu. U rodnom gradu bila je prvakinja Narodnog kazališta, ali isto tako uspješna i na daskama kazališta u Leskovcu, odigravši brojne nezaboravne role: Košanu, Hasanagicu...

Ipak, najšira publika ponajviše pamti je po nezaboravnim ulogama na filmu. Jedno od najprestižnijih glumačkih priznanja nekadašnje SFRJ, *Zlatnu arenu* na filmskom festivalu u Puli, zavrjedila je ulogom Dane Jezdić u filmu *U raskoraku*. Crno-bijeli film je po svom scenariju 1968. godine režirao **Milenko Štrbac**, a pored Gize u glumačkoj postavi bili su kasniji doajeni jugoslavenskog glumišta: **Dragomir Gidra Bojanić**, **Dušan Janićijević**, **Dragomir Felba**, **Danilo Bata Stojković**, **Petar Božović**, **Ljuba Tadić** i dr. *U raskoraku* je prikazan i u službenoj konkurenciji glasovitog Berlinskog filmskog festivala, u lipnju iste, 1968.

Kao afrimiranu i nagrađivanu glumicu osebnog talenta za tzv. karakterne uloge u važnim, sporednim ulogama uzimali su je najbolji redatelji onoga vremena i zauvijek se ostaju pamtiti njene filmske kreacije Milese (*Bubašinter*), Kate (*Radopolje*), Marice (*Buđenje pacova*), Ruže (*Erogena zona*). Nekadašnjoj mlađoj populaciji, a danas već starijima od pedeset i šezdeset godina, ostala je nekako najupamćenija i najbliža ulogom tetka Line u filmovima *Zimovanje u Jakobsfeldu* i *Salaš u malom ritu* (scenarij **Arsen Diklić**, režija **Branko Bauer**) i iz kojih je nastala istoimena nezaboravna dramska serija. Giza je glumila tetu glavnoga junaka, odlučnu seosku ženu koja je u kontaktu s partizanima i dojmiljivi su njeni dijalozi s filmskim nećakom i kasnijom velikom glumačkom zvijezdom **Slavkom Štimcem**. U biti, u svakoj svojoj ulozi, bilo na kazališnoj sceni, filmskom platnu ili televizijskom ekranu Giza Vuković plijenila je svojom osobnošću i lakoćom otjelotvorenja zadanih joj uloga. Na svojoj veliku žalost, kako je sama znala govoriti u rijetkim

intervjuima, nije tako bila odlučna i sigurna u životnoj ulozi supruge. Dva puta se udavala, iz prvog braka ima kćer **Milicu**, dok je u drugom braku bila nekoliko godina udana za **Zvonka Bogdana**, s kojim je skupa, sredinom šezdesetih godina prošloga vijeka, živjela u Beogradu. O braku s poznatim pjevačem, nakon razvoda, nikada nije željela previše govoriti. Ali, je sa sjetom u očima često znala spominjati ljubav svoga života, subotičkog glumca **Josipa Bajića**, s kojim je bila u emotivnoj vezi, ali se, zbog određenih razloga, nisu nikada vjenčali.

Nažalost, jedna nepromišljena životna odluka (prepisanje stana na kćerkino ime), godinama kasnije će je, doslovno, pretvoriti u beskućnicu. Kćer je zbog lošeg poslovanja svoje agencije morala založiti stan, a poslije su

joj ga povjerioci uzeli i na koncu su svi (Giza, Milica i njen bolesni sin **Branko**) završili u prinudnom smještaju u samaćkom hotelu u Rakovici. U malenom sobičku od 10 kvadrata, ovisni o Gizinoj maloj invalidskoj mirovini. Bilo je to 2002. godine i Giza Vuković čvrsto je vjerovala kako je to samo prijelazno rješenje dok se njezina loša životna situacija ne sanira. Nažalost, nikada nije. Trinaest teških godina kasnije (29. ožujka 2015.) u svojoj 89. godini, u mračnoj sobici *DMB konačišta* za koju je i dugovala pozamašan iznos (upravnik ih nije imao srca izbaciti), umrla je najpoznatija subotička glumica.

D. P.

Ines Vojnić, dobitnica *Crvene kravate*

»Najdraži mi je uspjeh iz biologije«

Ovogodišnje priznanje *Crvena kravata*, koje Hrvatsko nacionalno vijeće dodjeljuje učeniku generacije u kategoriji osnovnih škola, pripalo je **Ines Vojnić**. Ines je završila Osnovnu školu *Matko Vuković* u Subotici na hrvatskom jeziku gdje je proglašena učenicom generacije. Tijekom školovanja sudjelovala je na brojnim natjecanjima iz matematike, biologije, engleskog, hrvatskog i srpskog te je ostvarila zapažene rezultate sve do republičke razine.

Za svečanu akademiju kojom je obilježen praznik hrvatske zajednice – Dan rođenja biskupa **Ivana Antunovića**, kada joj je dodijeljena *Crvena kravata* Ines kaže da joj je bio događaj za pamćenje.

»Osjećala sam ponos i činilo mi se da su sva odricanja u tom trenutku bila vrijedna. Ipak, osim velikog pljeska

najljepše mi je bilo kada sam vidjela da su moje prijateljice zaplakale od radosti zbog mene. To mi najviše znači što se i one raduju mom uspjehu. Bez njih ni *Crvena kravata* ne bi imala toliku vrijednost, a stajati na pozornici da ti netko kaže kako si na ponos svojoj zajednici je zaista neopisivi osjećaj«, kaže dobitnica priznanja.

Kao najdraži školski uspjeh Ines izdvaja osvojeno treće mjesto na državnom natjecanju iz biologije.

»Biti treći među 560 najboljih učenika iz cijele Srbije na natjecanju je za mene zaista velika stvar. S nastavnikom sam svakog tjedna učila na dodatnim satima što je zahtijevalo posebnu organizaciju jer sam prilično aktivna i u drugim izvannastavnim aktivnostima. Bilo je trenutaka kada sam posustala i mislila kako neću uspjeti, ali mi je nastavnik bio velika motivacija«, kaže Ines i dodaje kako je ponosna i na uspjeh iz hrvatskog jezika i srpskog kao nematernjeg jer je i u tim predmetima dostigla republičku razinu.

Za postignute ovakve rezultate Ines kaže kako je trebalo puno truda i odricanja te da joj to nije teško palo.

»Od prvog razreda sam s lakoćom učila, a odlična učiteljica i nastavnici potaknuli su me da uvijek napravim korak više. Škola *Matko Vuković*, kao i HNV, bili su mi velika podrška i kada pogledam danas sve diplome, pomislim kako smo zapravo sve to zajedno s velikom lakoćom prošli«, priča Ines.

Pored školskih obveza, Ines uspijeva pronaći vremena i za izvannastavne aktivnosti u kojima je također uspješna. Bavi se sportom, plesom i pjevanjem.

»Odbojku treniram već tri godine u ŽOK *Subotica* i kao tim smo postigli velike rezultate. Ove godine smo se plasirale na pionirsko prvenstvo Srbije što je do sada najveći uspjeh kluba. Pored odbojke bavim se folklorom u HKC-u *Bunjevačko kolo*. Također se bavim i pjevanjem, svakog tjedna idem na sate i članica sam Ženske pjevačke skupine *Prelje*«, kaže dobitnica *Crvene kravate*.

Ispred Ines je upis u srednju školu, a opredijelila se za gimnaziju također na hrvatskome jeziku.

»Daljnji planovi su upisati Gimnaziju *Svetozar Marković*, ali svakako na hrvatskom jeziku, jer osim škole imati potporu i svoje zajednice je nešto što jako doprinosi našim uspjesima. Od predmeta me trenutno najviše zanimaju prirodne znanosti, biologija i matematika, pa bih se u budućnosti voljela usmjeriti možda u tom pravcu. Možda i medicina dođe u obzir, ali smatram da imam još dosta vremena za tu odluku«, navodi Ines.

J. D. B.

Lucija Vukov, dobitnica *Crvene mašne*

»Nastavljam koračati u svijetu glazbe«

Priznanje *Crvena mašna* za učenika generacije srednjih škola ove godine pripalo je maturantici Muzičke škole u Subotici **Luciji Vukov**.

Ova mlada glazbenica završila je osnovnu i srednju Muzičku školu u Subotici, smjer flauta, a tijekom školovanja pobrala je brojne nagrade na državnim i međunarodnim natjecanjima što ju je dovelo i do titule učenice generacije i osnovne i srednje škole.

Dugi niz godina bila je članica Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* gdje je plesala i svirala te pjevala u Ženskoj pjevačkoj skupini *Prelje*. Kao učenica hrvatskih odjela tijekom osnovne škole, sudjelovala je i na natjecanjima poput Smotre recitatora, kvizu *Čitanjem do zvijezda*, sudjelovala je na razmjeni učenika, kao i raznim natjecanjima u okviru nastave.

Za dobiveno priznanje *Crvena mašna* koje dodjeljuje Hrvatsko nacionalno vijeće Lucija kaže da je ogledalo njezina truda te navodi kako je divno spoznati da se rad i trud na kraju isplate.

»Iznenadena sam i drago mi je da je i moja zajednica prepoznala i nagradila moj trud. Svakako da sam počastvovana i radosna, ali gledam na to kao na motivaciju za daljni rad«, kaže Lucija.

Lucija iza sebe ima sedam nagrada s republičkih natjecanja, među kojima su tri osvojena prva mjesta. Uspješna je bila i na međunarodnim natjecanjima, gdje je čak pet puta bila najbolja, a tu su i prve nagrade iz teorijskih predmeta.

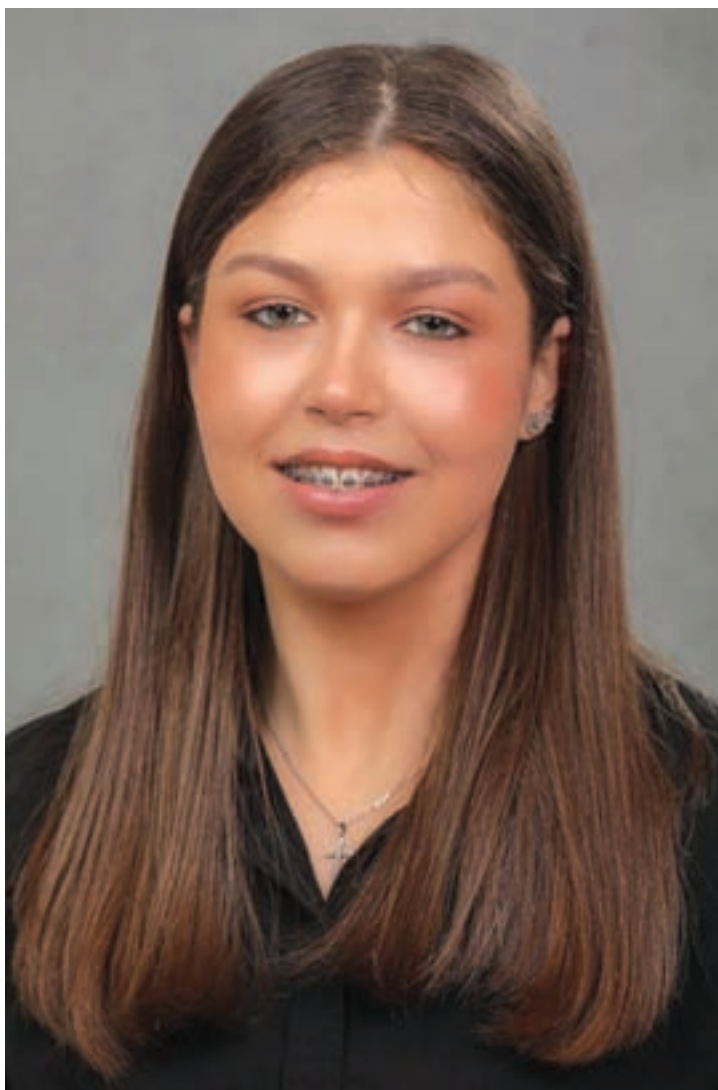
Ističe ona kako iza ovih rezultata stoji puno sati rada i odricanja.

»Prije svega, sati vježbanja flaute, svaki dan. Glazba zahtijeva vrijeme i posvećenost. Često su to i mjeseci pripreme za pet minuta nastupa na sceni. Zatim svakako i pripremne nastave, probe, preslušavanja, masterclassovi itd. Veliku pomoć i podršku sam imala od svoje profesorice flaute **Kristine Molnár**, ali i od svoje obitelji kojima sam neizmjereno zahvalna i uz njih su teški trenuci bili lakši«, navodi Lucija.

Ova mlada glazbenica planira nastaviti svoje glazbeno obrazovanje, a s obzirom na to da je vrijeme polaganja državne mature i prijemnih ispita, još uvijek ne zna kamo će je životni putevi odvesti.

»Planiram upisati flautu na Muzičkoj akademiji u Zagrebu ili Ljubljani. Za početak trebam položiti prijemni i biti primljena. No, neke rutine će ostati iste, a to su definitivno svakodnevno vježbanje, muziciranje, slušanje i posvećenost glazbi«, kaže Lucija.

J. D. B.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmorojesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Bez novca za dogovorene subvencije

Predstavnici sedam poljoprivrednih udruga razgovarali su 24. lipnja s ministrom poljoprivrede **Aleksandrom Martinovićem** i izrazili duboko nezadovoljstvo ishodom sastanka, prenosi portal *Agroklub*. Oni su istaknuli kako im je rečeno da trenutačno nema novca za dogovorene subvencije u proračunu, što ih je ostavilo razočaranima i zabrinutima za vlastitu budućnost.

Predsjednik Udruge **Stig Nedeljko Savić** izjavio je da su na sastanak otišli uzalud, navodeći da ministar nije mogao garantirati sredstva za subvencije za sjeme i junice, iako je pokazao dobru volju za suradnju. Dodao je da su ih uputili na slušanje Skupštinskog odbora za poljoprivredu koje će se održati uskoro.

»Sastanak je prošao loše. Sada je očito da nema novca za mjere koje su već usvojene. Od dobre volje ne možemo živjeti«, naglasio je Savić.

Poljoprivrednici su također izrazili zabrinutost zbog nedostatka novčanih sredstava u trenutnom proračunu i neizvjesnosti kada će se problemi riješiti.

Iz kabineta ministra poljoprivrede Aleksandra Martinovića nakon sastanka priopćeno je da javno slušanje prethodi rebalansu proračuna, te da će Ministarstvo poljoprivrede nastojati pronaći rješenja koja će podržati poljoprivrednike. Plan je da se u budućnosti prate određeni ciklusi u proizvodnji i realizacija agrarnog proračuna, uz organiziranje javnih slušanja dva puta godišnje, kako bi se pronašla najbolja moguća rješenja za sve sudionike u poljoprivrednoj proizvodnji.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 3. 7. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Taman odmor

Rajska destinacija za ljetni odmor

Ovog tjedna težim da sve bude taman. Onako, ni previše, ni premalo. Ni hladno, ni vruće. Ni dosadno, ni prezabavno. Ni glasno, ni tiho... Zato nam krojim takav prijedlog za ljetovanje. Onako, taman. Ni daleko, ni blizu. Ni skupo, ni jeftino. Sve onako, taman.

U duhu svega gore navedenog, otkrivamo čari Lefkade, prelijepe grčke destinacije koja je pravi raj za ljetni odmor. Lefkada je jedan od Jonskih otoka u Grčkoj, poznata po kristalno čistom moru, prelijepim plažama i autentičnom grčkom šarmu. Osim toga, lako je dostupna za nas koji živimo u Srbiji, čineći je savršenim izborom za sve one koji traže nezaboravan ljetni odmor.

Pristupačnost i plaže

Ovo je jedan od rijetkih grčkih otoka do kojeg možete stići bez trajekta, jer je povezan s kopnom pokretnim mostom. Letovi iz Beograda do obližnjeg aerodroma u Prevezi traju oko sat i pol, a odatle je vožnja do Lefkade kratka i jednostavna. Alternativno, ako preferirate vožnju automobilom, putovanje do Lefkade traje oko 12 sati, što je savršena opcija za one koji vole uživati u panoramskim pogledima i putovanju kroz nekoliko zemalja.

Ovaj otok se ponosi nekim od najljepših plaža na svijetu. Plaže Porto Katsiki i Egremni često su na listama najljepših plaža zahvaljujući svojoj nestvarnoj ljepoti, tirkiznoj vodi i bijelim stijenama koje oduzimaju dah. Mogućnost istraživanja ovih plaža čini Lefkadu izuzetno atraktivnom destinacijom za ljubitelje prirode i morskih avantura.

Za one koji vole aktivnosti na otvorenom Lefkada nudi brojne mogućnosti. Planinarenje po brdima i stazama otoka pruža spektakularne poglede na Jonsko more i okolne otoke. Također, posjet vodopadima Nidri

predstavlja jedinstveno iskustvo, pružajući priliku za osvježanje u prirodnom okruženju.

Lokalna gastronomija

Lefkada nije samo raj za ljubitelje prirode već i za one koji uživaju u otkrivanju lokalne kulture i gastronomije. Glavni grad otoka Lefkas prepun je uskih ulica, šarenih kuća i povijesnih crkava koje pričaju priču o bogatoj prošlosti otoka. Lokalni muzeji, poput Arheološkog muzeja Lefkade, nude uvid u drevnu povijest i kulturu ovog područja.

Grčka kuhinja na Lefkadi je posebna priča. Tradicionalni restorani, poznati kao taverne, nude autentična jela poput musake, suvlakija, svježe ribe i morskih plodova. Ne propustite probati lokalne specijalitete kao što su lefkadski med i maslinovo ulje, koji su poznati po svojoj kvaliteti i jedinstvenom okusu.

Bilo da putujete s obitelji, prijateljima ili kao par, Lefkada ima nešto za svakoga. Za obitelji, plaže kao što su Kathisma i Agios Nikitas nude plitke vode i sve potrebne sadržaje za bezbrižan odmor. Avanturisti mogu uživati u sportovima na vodi, kao što su jedrenje, ronjenje i kitesurfing, dok parovi mogu istraživati skrivena mjesta i uživati u romantičnim zalascima sunca na nekim od najljepših vidikovaca.

Jedan od ključnih faktora za izbor destinacije je i cijena. Lefkada nudi širok spektar smještajnih kapaciteta, od luksuznih hotela do povoljnih apartmana i kampova. Hrana i piće su pristupačni, a mnogi restorani nude izdašne porcije po razumnim cijenama. Putovanje do Lefkade i boravak tamo mogu biti vrlo povoljni, posebno ako planirate unaprijed i iskoristite specijalne ponude i popuste.

Ove godine priuštite si nezaboravno iskustvo i otkrijte čari Lefkade – mjesta koje će vas osvojiti na prvi pogled. Uživajte i provedite se, onako taman po volji.

Gorana Koporan

Tragičan rasplet Eura 2024 za *vatrene*

Kobna posljednja minuta

Traumatičnim izjednačujućim pogotkom talijanskog napadača **Zaccagnia** u 8. (posljednjoj) minuti sudačke nadoknade Hrvatska je eliminirana s Europskog nogometnog prvenstva u Njemačkoj. Do tog, tragičnog i za cijelu nogometnu naciju šokantnog trenutka, *vatreni* su imali pobjedu (1:0) i drugu poziciju na tablici skupine B. Ali, sportska sudbina se, ovoga puta, okrutno poigrala...

Hrvatska na EP-u

Teško je sada biti kritičan ili previše analitičan, jer izuzev totalnog podbačaja protiv Španjolske (0:3), u oba sljedeća susreta protiv Albanije (2:2) i Italije (1:1) izabranici **Zlatka Dalića** jednostavno nisu imali, kada je to najviše trebalo, sportske sreće. I protiv Albanaca i protiv Talijana ispustili su pobjede u posljednjim minu-

tama dodatog vremena, što će se u konačnici pokazati presudnim za nastavak natjecanja u izlučnoj fazi. Samo jedna pobjeda u ova dva grupna susreta bila bi dovoljna za prolazak skupine, ali se spletom nesretnih okolnosti jednostavno nije dogodila. A bez pobjede u skupini vrlo je teško proći dalje. Ostaje gorak okus »gubitničkog pelina«, a Hrvatska je praktično izgubila samo jedan susret. Život ide dalje...

Budućnost

U ovom stresnom trenutku za hrvatski reprezentativni nogomet zasigurno će biti puno analiza i brojnih pitanja u svezi kompletnog nastupa na Europskom prvenstvu u Njemačkoj. Je li izbornik dobro odabrao nogometaše koji su igrali? Gdje je griješio u postavci igre? Što je mogao drugačije napraviti? i sl. Čini se, na koncu, kako ovoga puta jednostavno nije imao sreće. Sportske sreće koja ga je pratila u Rusiji i Kata-

Skupina B

Španjolska je pobjednik skupine s 9 osvojenih bodova, Italija je druga s 4, Hrvatska je kao treća osvojila 2 boda, dok je Albanija posljednja s 1 bodom.

ru. Jer i u Njemačkoj su se *vatreni* pošteno borili za svoju zemlju i davali igrački maksimum u svim susretima, ali je rezultat, nesretnim golovima u posljednjim trenucima, izostao. Javnost će zasigurno imati određene kritike na izbor startera (osobito senatora **Modrića**, **Brozovića** i **Kovačića**), ali će isto tako imati samo riječi hvale za njihove realne zamjene u nastupajućoj budućnosti, prije svih **Sučića** koji se na ovom prvenstvu nametnuo kao budući vođa »novih vatreneh«. Ima Hrvatska dostojne zamjene u mladim, talentiranim nogometašima koji će

zasigurno morati dobiti više prostora u sljedećim reprezentativnim akcijama (Liga nacija, kvalifikacije za Svjetsko prvenstvo). Bit će »minuta i minuta« za **Ivanušeca**, **Majera**, **Pjaju**, **Baturinu** i još nekoliko drugih mlađih igrača koji će postupno biti uvođeni u reprezentativni kadar (najtalentiraniji članovi mlade reprezentacije). Samo treba vjerovati u njih...
D. P.

Foto: HINA/ Daniel KASAP

POGLED S TRIBINA

SU olimpijci

Točno prije 100 godina, prvi subotički olimpijac (po kriteriju nastupa za zajedničku državu) bio je **Andrija Kujundžić Čiča** koji je igrao nogomet za reprezentaciju Kraljevine SHS na Olimpijadi u Parizu 1924. godine. Tijekom sljedećih desetljeća do danas, najveći grad na sjeveru Bačke imao je kontinuirano svoje predstavnike na najvećoj smotri svjetskoga sporta. Na sljedećim igrama u Amsterdamu 1928. nastupili su: **Zsolt Erdélyi** i **István Szántó** (biciklizam) **Franjo Frölich** (mačevanje), **Géza Sifilis** (nogomet); 1936. u Berlinu – **Antun Fišer** i **Kalman Kis** (hrvanje), **Eugen Jakobčić** (mačevanje), **Tibor Mamužić** (veslanje), **Jovan Mikić** (atletika, troskok); u Londonu 1948. kada je **Josip Kujundžić Kejo**, kasnije glasoviti subotički odvjetnik, sudjelovao u gimnastičkom natjecanju. 1952. godine u Helsinkiju nastupili su: **Béla Czuzdi** i **Béla Torma** (hrvanje), **Marica Ivandekić** i **Ede Magyar** (gimnastika), dok su u Rimu 1960. naš grad predstavljali: **Stipan Dora** (hrvanje) i **Milenko Lekić** (gimnastika).

Put Meksika 1968. otišli su: **Karlo Čović**, **Sreten Damjanović** i **Marinko Boško** (hrvanje) i **Slavko Kurbanović** (plivanje). Godine 1972. u Münchenu olimpijci su bili: **Karlo Čović**, **Sreten Damjanović** i **Marinko Boško** (hrvanje), **Zoran Ivanović** (gimnastika) i **László Ubori** (atletika), a u Montrealu 1976.: **Momir Petković** (hrvanje) i **Dragomir Vujković** (boks). Godine 1980. u Moskvi nastupili su **Károly Kaszap** (hrvanje) i **Geza Tumbas** (boks). Niz je prekinut u Los Angelesu 1984., a na sljedećim igrama 1988. u Seulu sudjelovali su: **Zoran Kalinić** (stolni tenis), **Eszter Polyák** (streljaštvo), 1992. u Barceloni **Zoran Kalinić** (stolni tenis), 2000. u Sydneyu **Elvira Pančić** i **Miloš Šakić** (atletika), 2004. u Ateni **Gyula Mester** (odbojka) i **Davor Štefanek** (hrvanje), 2008. u Pekingu **Davor Štefanek** (hrvanje), 2012. u Londonu **Nenad Beđik** (veslanje) i **Gábor Kasza** (biciklizam), 2016. u Rio de Janeiru **Nenad Beđik** (veslanje), 2021. u Tokiju **Andrej Barna** (plivanje) i **Martin Mačković** (veslanje). U Parizu 2024. Subotica će imati tri predstavnika: **Andrej Barna** (plivanje), **Martin Mačković** (veslanje) i **Miran Kujundžić** (odbojka).

D. P.

Umotvorine

- * Od usta do usta igla postane deblo.
- * Dva ljuta kamena brašno ne melju.
- * Karijerist ne trči – on samo pređe ostale.

Vicevi, šale...

- Deset dana se nismo vidjeli. Ne znam kuda vodi ova veza. Potpuno si nezainteresiran.
- Slavice, udario me je autobus. U bolnici sam. Devet dana sam bio u komi.
- Tko hoće, nađe način!
- Kako se zoveš?
- Robert.
- A kako te zovu?
- Roberte, dođi ovamo!

Mudrolije

- * U mudraca jezik u duši, u budale čitava duša na jeziku.
- * Svi se obaziru na vrijeme, samo se vrijeme ne obazire ni na koga.
- * Vrlina je lijepa i u najružnijih, a prorok ružan i u najljepših.

Vremeplov – iz naše arhive

Nogometna reprezentacija Hrvata iz Srbije, 2013.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova) Pintar, vrag i baba

Bio jedan mladi pintar, lužice delo i išo uvek tako u šumu. Radi danas, radi sutra, već tri godine, a vrag je bio uvek kod njega, tento nek on se posvadi sa svojom ženom. Eto tri godine su već prošle, ide vrag:

– Pa ja tog nisam mogo pretentat, da sam bio negdi u gradu tri stotine bi ja pretento da se svađaju.

Ide vrag ljut, a nekaka stara baba bila za kućom tog pintarici mlađoj. Ona gleda – ide vrag, pa kaže:

– Di si bio, smešota?

– Ša te briga? Ne možeš mi pomoć!

– No, kaži mi što?

– Šo?! Tu sam bio kod tog tvog komšije tri godine, pa je nisam mogao posvađat.

– He, šo ćeš ti meni dati? Danas ću je posvađat da se budu tukli – kaže baba.

– O, babo, štogod prosiš platiću ti, donest ću ti.

– Jednog kožuva, bekeča donesi mi, jednu krpu na glavu, jednog frtuna.

– Mam ću ti donest, al ako ne bude, onda znaš šo je tvoje: on te bum gulio.

– Slobodno.

Otide vrag, a baba se lepo pokupi, uzme stolnjaka na ruke pa ide u šumu po drva. Otišla, sela kod pintara di on radi.

– Šo, babo, jesi l opešala?

– Bome, sinak, jesam. Znaš, ne bi došla ni za pod ništ, al žavo mi te je. Taki mlad, raban čovek, siguran, služi, a šo? Al, sinko, pazi se k večeri.

Pintar zaseče švarbu u panj, gleda u babu: šo, za čega da se on pazi?! Al baba kaže:

– Ta tvoja nezgoda taka ti je umiljata kad ti dođeš, al kad tebe nema, gle što radi. Tako je kazala: k večeri će ti britvom vrata odrezat. Čuvaj se!

– A šta bi joj bilo pa bi meni vrata odrezala, pa mi tako lepo živimo.

– Oće, mrcina, oće! Nego pazi, tu nju ćeš ufatit. Legni na postelj kad se navečeraš, ona neće leći. Kad ti zaspeš, gleđi – polako. Buš videl da će britvu ufatit i će ti vrata prerezat, onda ćeš ju ufatit. Nego ti nj dobro zmeti – kaže baba.

He, sad ga je stra, ne zna ni radit. Ša bi joj bilo?! Baba kupi dvi-tri treske, dene na glavu i ide. Došla doma, baci drva, sela na panj pa se opočiva, a pintarica na drvljivu kupi drva.

– Šo, babo, – kaže – babo, si opešala?

– Opešala, ćerko, opešala, al ne mrem ostat. Znaš, da je zemlja propala ja bi otišla u zemlju od srama.

E, pa sad mlada pintarica digla glavu:

– Zašto?!?

– I-juj, meni! One tri tamo kod njega, al ja ću tebe naučit. Ti k večeri kad on lepo zaspe – pazi, zaspae on friško – uzmi britvu pa onog njegovog brka, koji je najdulji, polako britvom odreži i deni k sebi u nadra. Onda on ne mre više s one tri.

Oće, ona, oće. Kad dođe, ona ga lepo dočeka ko i dotleg, a on misli: hm, kako me lepo dočeka, pa koji bi joj bio Bog da ona meni vrata odreže?! E, pa sad navečerali se.

– E, – kaže – ženo, ne ideš spavat?

– Ja ću malko štrifle krpac, plesti, onda ću i ja leći.

– No, ja idem.

Legne na postelj, okrene se na kuću, zažmeri, počas on: hr, hr, hr – zarguča. Ona glede: ej, spava! Ona se digne. Tako kod ogledala britva visela na koži veveričinoj, ona polako britvu zvuče, nju otvori i k njemu, al on nju za ruku:

– O, Boga, a šta ćeš ti?!?

Ufatio nju za šake, e, sad se uplašila. On grbaču u šake pa nju preko leđu udri, ona u vrisku, a vrag u ganku igra:

– Ho, babo, ta jedan dan tako je posvađala da se tuču, ja tri godi-ne nisam mogo.

Ide vrag, viče babi:

– Babo, više znaš od mene.

– Jelda da znam! Ne buš ti mene gulio.

Cvjetovi mećave, Zagreb, 1971.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Spašavanja

Ni to prošlo vrijeme faš Joza ope' doletio. Taman krenio it do vrućine naraniti i napojit kad evo ga. Odavno dođe sam za imendan, a sade eto ga dvaput za po miseca. »Kaži, faše, šta j' ope' sade«, iznenadito ću. »E, faše, da ti se zafaljim. Ope' si mi, već drugi put spasio. Da ni tebe em mi ne b' bilo em ko zna kaki bi bio. Ka' j' briga i nevolja ti s' uvijek tu«, svaj nasmišan će. Otkal sam ga ja dvaput put spasio, taman mi sinilo za ono prvi put kad će faš: »Evo kako si mi niki dan svitovo šta da radimo sa našim ditetom, jel triba dat da upiše škulu što j' namislio, di i kako triba radit da se upiše u tu medecinu, u tu škulu za doktore. Kod kuće sam ispo odviše pametan, a ja sam sam izdeklemovo šta s' ti reko. U nebesa mi digli. Kazali da sam skoro ko ti pametan. Potli sam od sramote moro kazat da si mi ti sve izdeklemovo šta i kako radit. Vala si mi spasio, produžio i usrićio život za još najmanje deset godina. E, to j' drugi put što si mi spasio, a prvi put je ono ka' si mi spasio s' višala. Nisi vala zaboravio«. Ko da mi cili život proleto kroz glavu, sitio sam se. Ko bi tako štagod zaboravio, ne spašava se s' višala svaki dan, pa ću: »To j' ono ka' si na kartanju pokarto cili svinjac, krmaču i 10 nazimadi od šezdest, sedamdest kila. Ka' si došo ujutru kući iz bircuza pa ka' si ošo u pojatu, zaključo se, štrangu zavezo za gredu pa oko vrata, sto na hoklicu pa ju mako ispod sebe. Srića da j' hoklica bila mala i da si noktima mogo zemlje malo dovatit. Srića da j' žena s' dvora čula kako štagod krči u pojate. Cila se kuća digla. Dreka. Još smo bili komšije pa se čulo. Dotrkali do nas, ja žurio, razvaljio nogačke vrata a ti isklišio, jezik isplazio, krčiš, vala poslidnje bale ti curu. Da ni fagov bio blizu i da ni bio oštar pa j' bilo lako prisić štrangu davno bi se ti karto gore na nebu. I danaske ti žena kaže kad ju razbisiš da onda nisu tribali dizat uzbunu, da ti ni smo tribali spašavat sa višala. Kadgod i ja budem kriv što sam ti spašavo. Sićam se da su se i oni što su ti obrijali na kartanju i ujutru i krenili po svinje na par kuća od vaše okrenili i ošli kući ka' su čuli da si se višo. Otkurito od stra jel sramote nisu nikad ni odneli«. Podsjećam ga i ka' j' bio na sudu, a ja mu bio svidočiti da ne ode u zatvor. Ka' j' moro ispriopovidat šta j' sve u životu radio i di sve bio. Sudija se začudio. Ka' si sve izdeklemovo i ka' j' sudija reko da kako vidi jedino na višala nisi bio. E, ti si onda skočio ko oparit do plafon i počo vikati: »Ja nisam bio na višala! Ja nisam bio na višala! Ko to kaže? Neg šta neg sam bio. Evo pitajte faš Jozu jesam i tamo bio«. »Bome, ka' si počo vikati i ona što drukuje na mašine za kucanje se počela smijati. Baš i ni bila sitna pa j' puko stolac što j' sidila, spala sa stolca, pružila se koliko j' široka i dugačka. I sudija se ni mogo sustavit pa se počo smijati. Uzo papir što j' držo u ruka pa ga podero. Istiro nas iz sobe, a na tebe se kako si reko sam priko pošte mal više covo i zapritio ti da se paziš«. Dalje ću: »Eto, faše, kad se bolje proštudiram ni to bilo sam dva spašavanja. Da ti podsitim, ka' si se davio, ko ti spasio? Išo sam ti od maloći uvijek pomagat, od njive do šume. U škole sam ti uvijek do da pripisivaš jel sam ti šapćo. Ka' si se ženio moju burmu i cipele si nosio. Mogo bi cili dan od tvojga spašavanja divanit. Izgleđe ko da ništa drugo nisam u životu radio neg tebe spašavo. Da sam naplaćivo, bio bi od bogatiji u selu. Al šta 'š, ta faš si mi, koga ću spašavat ako ni tebe«.

U NEKOLIKO SLIKA

Dani Hrvata Bunjevaca u Splitu i
Splitsko-dalmatinskoj županiji

Šeširići

Na meniju vojvođanskih Hrvata često su se pripremala jela od tijesta, kako nedjeljom tako i preko tjedna. Šeširići su slatko jelo koje se u Baču pripremalo i priprema preko tjedna, ne kao svečani kolač već kao slastica nakon ručka. Recept za ovo izrazito meko i ukusno tijesto je s nama podijelila **Marija Vuković**, koja se sjeća da su ga pripremala još i njezina baka **Anica** i mama **Ivka**.

Sastojci:

0,5 kg brašna
pola svježeg kvasca
1 jušna žlica šećera
1 dl mlijeka
1 žumanjak
100 g sitnog sira
250 g margarina
prstohvat soli
pekmez
šećer u prahu za posipanje

Priprema:

Izmrviti kvasac i dodati toplo mlijeko i šećer. Ostaviti po strani da kvasac na-
dođe. Za to vrijeme prosija-
ti brašno i utrljati omekšani
margarin. Dodati kvasac,
žumanjak, sir i sol. Tijesto
umijesiti i razvući tanko.
Isjeći na jednake kvadrate
i na svaki staviti pola žličice
džema po ukusu. Prije
stavljanja pekmeza tijesto
se može premazati bje-
ljankom kako se ne bi od-
ljepljivalo. Spajati suprotne
strane svakog kvadrata
tijesta te dobro pritisnuti
sa svih strana kako se tije-
sto ne bi otvorilo prigodom
pečenja. Dobivene šeši-
riće redati na pleh te peći
dok ne porumene. Gotove
šeširiće posuti šećerom u
prahu i služiti dok su topli.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz
potporu Središnjeg državnog ureda za
Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5plus

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

www.mlos.rs
 011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT

Astra

Telekom

011 44 22 009

